

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kerepesi-ut 25.

Főszerkesztő: VÉSZI JÓZSEF.
Felelős szerkesztő: BRAUN SÁNDOR.
Kiadja: A SZERKESZTŐSÉG.

Egész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre 7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 ft).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Bü z.

Budapest, július 30.

(v.) Csatornabü z árad szét a magyar politikai közélet levegőjében: rettenetes mefitikus illatok, dögleletes párák, amik marják az ember szaglószerveit s utálattal töltik el a lelkeket... Pénzt vittek egy ellenzéki képviselő házába, gyalázatos bünbért a tőle kívánt árulásért. El akarták utaztatni Pap Zoltánt, naponta ezer forint diurnummal, s a pénzt leolvasták az asztalára ropogós ezreszekben. Van-e más szó erre, mint ez: *gyalázatos hüvénység?* És mikor Pap Zoltán sápadt orcával és remegő ajakkal a Ház elé vitte ezt a dolgot: vajjon hogyan viselkedett a kormányelnök, hogyan a szabadelvűpárt és hogyan a kaszinói erkölcs fényes izlésű táborra? A kormányelnök hallgatott. Nem pattant fel a helyéről, nem ordította magából kikelve, hogy bárki követte légyen el ezt a legocsmányabbját a politikai büntetteknek, a magyar kormány elnökének, aki e minőségében a nemzet méltóságának és erkölcsi idealizmusának hivatalos képviselője, az ilyen alávaló merényletben semminemű része nem lehet. Nem, a bán meg se moccant a helyén, némán és mozdulatlanul ült ott, csak a szemhéjai rángatóztak idegesen. Hallgatott. Mért hallgatott? Talán természetesnek találta, hogy a Dráván innen is a kormányzás rendes eszközévé lép elő a politikai prostitúció, a hazafitui meggyőződéseknak késpénzen való kisajátítása? Hallgatott. Talán akkor fogalmazta meg éppen agyában a szájkosár-inditványt, mely a drávántuli kormányzás másik rendes eszközének: a komisz erőszaknak lett ugyanaznap előhírnökévé? Hallgatott. És talán csodálkozott is. Csodálkozott azon, hogy ekkora felzudulás támad ebben a naiv országban egy ellenzéki ember megvásárlása miatt. Így viselkedett a kormányelnök, aki hivatalból képviseli be- és kifelé, fel- és lefelé a nemzet méltóságát és erkölcsi idealizmusát.

És hogyan viselkedett a nagy, a dicső szabadelvűpárt, mely ötödik éven át a szemé előtt látta Széll Kálmán kormányzatának szepőlten tisztaságát? O, ez a többség felzudult, — de az ellenzék ellen. Egyikük azt vágta oda, hogy ez valamely Polónyi-stílik, a többi pedig ész nélkül megtapsolta ezt a vakmerően együgyű gyanúsítást. De nem akadt köztük egy sem, aki talpra állott és így szólt volna: „Miniszterelnök ur, ha el akarnak utaztatni egy ellenzéki embert s ha meg akarnak vesztegetni egy ellenzéki hírlapot: e törekvés olyan látszatot kelt, mely e párt minden tagját diffamálja. Elsősorban önt, kegyelmes ur; de mindjárt utána minket is. Hát szóljon már egy szót, kegyelmes ur! A tiltakozásnak és a megbélyegzésnek egyetlen szavát, nehogy e gyanu mocskával megterhelten kelljen e Házat elhagynunk!” Nem, a többség nem vezért aposztrofálta, hanem száz torokból bömbölte az ellenzék felé azt a képtelenséget, hogy itt ellenzéki csinyról van szó, mely a korrupció látszatát akarja felkelteni.

És a kaszinóták? A magyar politika grandseigneurjei? A félelem és gáncs nélkül való lovagok? Hát ők vajjon hogyan viselkedtek? Semmi kétség: a lehető legdistingváltabban. Nem akarták meglátni azt a szennyőceánt, amelynek jelképeül a tiz darab ezres bankjegy ott hevert a Ház asztalán, hanem

nagyítóüveggel keresték Pap Zoltán testén-lelkén, nem találnak-e rajta valamit, amit szepőlfoltnak lehetne minősíteniök. A politikai korrupció e legpiszkosabb merényletének látára nem a kormányzat tisztasága lett kétségessé szemükben, hanem gyanakvásukat nekieresztették Pap Zoltánnak, hadd szimatol-gasson e szegény, bohémlelkű poétaember körül, aki talán sohasem látott együtt annyi pénzt, mint amennyivel lelkének jóhiszeműségét akarták most megjezteni. Az arisztokraták plebejusi kedvteléssel szerették volna a sárba ráncigálni ezt a szegény fiút, aki plebejus létere a hazafitui tisztesség arisztokratájával mutatkozott be.

Hát ma aztán lehullott a lepel a gyalázatos bünről. A titokról lepatlant a pecsét. És feltárult az ország színe előtt a *cloaca maxima*, a kormányzati korrupciónak az a retentő pöcegödre, amelynek büze tegnap óta szerteárad az egész országra. Nem Dienes Mártonról van immár szó, erről a zátonyra került egzisztenciáról, sem Singer Arturól, a krajcáros német újságoska féltelen élelmességű vállalkozójáról. Ők csak eszközök voltak, hitvány eszközei egy hüvénységnek, de eszközök csupán. Hogy lünek az eszközei, annak a nyomára vezetett az a két takarékpénztári könyvecske, mely egy éjszakán át a szegény Pap Zoltán fiókjában hált. E könyvecskék egy névre szóltak, s e név gazdájáról kiderült, hogy jószágkormányzója egy mágnásnak, aki gróf Khuen-Héderváry Karolynak legbensőbb politikai barátja s magas polcon maga is tagja a kormányzatnak. Ritter Imre, az inkriminált takarékpénztári betétek tulajdonosa, gróf Szápáry László fumei kormányzó urdalmainak igazgatója és meghitt bizalmi embere. Gróf Szápáry László pedig gróf Khuen-Héderváry Károly legintimebb politikai környezetének tagja. A bán ideérkezése óta állandóan Budapesten tartózkodik, árnyekként kíséri őt, ismerőseit és barátait az új kormány javára igyekszik hangolni, nap-nap után órákat tölt négyeszemközt a kormányelnökkel és hetek óta csaknem minden estejt vele tölti el. De ha mindez nem is volna: gróf Szápáry László magas méltóságánál fogva az ország kormányzatának aktív tényezője, maga is csaknem miniszter. És a felháborító lélek-vásár szálai Dienes Mártonon, Singer Arturon és Ritter Imrén keresztül gróf Szápáry Lászlóig nyulnak fel. A becsületkufárok a gróf házában találkoztak, a vásár előtt is, a vásár után is; ott folytak tanácskozásaik, minden jel arra vall, hogy az volt a nemzeti tisztesség ellen intézett e szörnyű hadjáratnak a főhadiszállása. Teremtő isten, hogyan tudott ez a borzasztó kompánia a fiatal grófhöz férközni, aki nagymivelttségű ember, aki politikai és egyéni életében eddig kifogástalan jellemnek bizonyult s akiről máig senki a világon nem mert volna ilyen minden ember mértékét túlhaladó eltévélődést feltételezni! És egyre jobban kialakul, egyre izmosabban ölt testet az a feltevés, hogy a Pap Zoltán esete nem áll elsizgetellen, hogy itt egy messze elágazó, pénzszközökkel ijesztő módon fölszerelt és sokféle irányban mozgóldó vesztegetési hadjáratról állunk szemben. Zugkocsmában hánykolódó, külvárosi kávéházakban fentregő katilináris alakok panaszkodva emlegetik, hogy a *szép üzlet*, amelyben ők is érdekelve voltak, az elkövetett ügytelenségek miatt meghiusult s

így kárbavész a számukra lekötött tizezer koronákra rugó *honórarium*. Suttogva adnak ajkrol-ajkra neveket, politikusok neveit, akik a förtelmes szövetezet listáján szerepeltek mint olyanok, akiknek megszerzése kívánatos lenne. Kiknél jártak el a bitang kerítők? Mekkora részét végeztek el a rájuk bízott feladatnak? Hány ajtón kopogtattak, s honnan rugták ki őket? A Pap Zoltán esete próbaesetnek volt-e kiszemelve, amelynek elintézése után aztán következett volna maga az igazi hadjárat? Avagy akció közben zudult-e rájuk ez a baleset? Világosságot kell e kérdések körül teremteni. A déli verőfénynek minden átható és mindenben keresztülűsgárgó világosságát. Ha csak egy mákszemnyi homály is marad, soha be nem hegedő, örökké fékelyes seb támad ez eset nyomán a magyar közélet erkölcsi szervezetén. Ezt a fekélyt ki kell vágni a nemzeti morál eleven husából, mert ha ki nem vágják, egyetemes rothadás lesz a következménye.

Gróf Szápáry László ma levonta borzasztó megtévedésének konzekvenciáját. Beadta lemondását. S a bán sietett a lemondást elfogadni. A politikai nyaktól villámgyorsasággal dolgozott. A bán elfogadta barátjának halálos elszántságu önfeláldozását. „Ha már egyikünknek el kell pusztulnia, hát veszzen inkább ő, mint én.” — Így okozhatott a lelketlen horvát fufangban iskolázott horvát agyvelő. De nem oda Buda! Szápáry László politikai feloldozásával a bán katasztrófája nem járult el, hanem csak most kezdődik igazán. Ha Dienes és Singer eszközök voltak Ritter kezében és Ritter eszköz volt Szápáry László kezében: — hát akkor Szápáry kinek a kezében volt eszköz? Mi érdeke volt Szápárynak abban, hogy az obstrukció leszereljen? Szápáry szempontjából mért volt kívánatos, hogy ez, vagy az a hírlap ne bánjon tulkeményen a kormányval? A fumei gubernium dolgai elintézhetők simán, obstrukció mellett is, a kormány ellen tájékozó sajtó mellett is. A *cui prodest* fonalon jutottunk fel Dienesről Szápáryig. Ezt a fonalat a kezünk-ből ki nem ejtjük. Ezen a fonalon haladunk tovább. Ha Szápáry László barátja kedvéért megtette a Curtius-ugrást, mi elborzadunk e sokat ígérő pálya végzetének tragikumán, de nem engedjük meg, hogy az örvény bezáruljon. Keressük azt, aki hasznót huzhatott a Szápáry cselekvéséből, keressük azt, aki Szápáryt épp úgy dirigálta, amint Szápáry dirigálta a maga embereit. A kriminalisztika minden szabálya szerint a főbűnösnek gróf Khuen-Héderváry Károly a neve. Neki volt szüksége az obstrukció leszerelésére. Neki volt szüksége arra, hogy az ellenzéki sajtó hangja megszilidüljön. A nyom hozzá vezet, a fonál vége az ő kezében van, a megvesztegetések gyalázatos rendszere reá vall, egyedül ő reá, aki a Dráván tul is ilyen alávaló módon csinált rendet, nem pedig Szápáry Lászlóra, aki sokévi fumei kormányzásának folyamán soha semmiféle erkölcsi gáncsra okot nem szolgáltatott. Horvátországban a politikai közéletet részint ganajdombbá, részint vesztőhelylyé alakította át ez az ember. Szápáry László felhasználásával most itt is meg akarta kezdeni a ganajdomb rendszert, hogy aztán — pénzügyi felhatalmazással a zsebében — a vesztőhelyet is melléje plántálhassa.

Az a fojtó bűz, mely tegnap óta megbosszantja a magyar lelkeket, egy kloakából árad ki. Ezt a kloakát a Dráva tulsó partjáról magával hozta az a kormányfőúr, aki sikeresen csak ilyen bűzhödött légkörben tud kormányozni. De a Széll Kálmán ötödiklévelés kormányzata megkedveltette a magyar közléttel a kormányzati tisztaság egészséges üde-ségét s a köztisztesség egészséges levegőjét. Viharosan követeli hát a közvélemény, hogy a csatorna, tömésék be a Horvátországból ideplántált új kormányzati szellem politikai kadáverével. A bán takarodjék az országból. Ez a nemzet nem akar és nem fog a szenny-bűzben megfulladni.

BELFÖLD

Lukács László a királynál. Ischből táviratoz-zák nekünk: Lukács László pénzügyminiszter ma délután ideérkezett. Ő felsége holnap délelőtt fogja fogadni a magyar pénzügyminisztert, mert a mai napot György herceg fogadásá és az ezredalajdonosi ünnepélyek vetkék igénybe. Politikai körökben azt tartják, hogy Lukács pénzügyminisztert csak a cukor-kérdés hozta Ischbe, de gróf Khuen-Héderváry mi-niszterelnöktől nem kapott semmitéle missziót, hogy ő felségének jelentést tegyen a politikai helyzet-ről. Bésből táviratozók: Tegnap fejezték be a vasútiügyi minisztériumban a cukordíj szabására vonat-kozó tanácskozásokat. Az elnök kijelentette végszavá-ban, hogy a kormány az ez ügyben való döntést mi-nél előbb sietetni fogja.

Deym nagykövet távozása. Bésből je-lentik nekünk, hogy gróf Deym Ferenc, Ausztria-Magyarország londoni nagykövete egészségi okok-ból le fog mondani állásáról. Hir szerint utódjául gróf Lützow Henrik külügyminisztériumi első osz-tályfőnök van kizemelve.

A politikai felfordulás.

— A Budapesti Napló tudósítójától. —

Budapest, július 30.

A képviselőház tegnapi zivataros ülésén le-leplezett borzasztó vesztegetés állt ma is a köz-érdeklődés homlokterében. Nem teltt bele hu-szonnégy óra, a fátyol fellebbent a nagy pana-márton és a piszkos fonál, amely tegnap Dienes Mártontól elindult, egyelőre eljutott gróf Szápáry Lászlóig, aki valóságos belső titkos tanácsos és néhány éve Fiume kormányzója. Akik még ké-telkedtek egy kiváló közjogi méltóság viselőjének ilyen szereplésében, azokat is elhallgattatta a fél-hivatalos Budapesti Tudósító szenzációs hire, amely a maga szokott ridegségével ma este annyit je-

lentett, hogy gróf Szápáry László ányujtotta a mi-niszterelnöknek fumei kormányzói állásáról való le-mondását. Semmi kétség tehát, hogy a közvélemény az első pillanattól fogva helyes nyomon járt, amikor a szép-utcai Szápáry-palotában sejtette a nagy panama intézőinek főhadiszállását.

Képviselői körökben biztosan tudják, hogy dr. Sölley Sándor belügyminiszteri tanácsos gróf Khuen-Héderváry miniszterelnök megbízásából haj-nali három óráig konferált a szép-utcai palotában gróf Szápáry Lászlóval, aki ma délután megint Ritter Imrével érintkezett több órahosszat. A har-coló ellenzék, amely ma szokatlanul népes érte-kezetet tartott a Fehér ló szállóban, még az érte-kezetet folyamán értesült a szörnyű botrány újabb fordulatáról és általánossá alakult az a vélemény, hogy gróf Szápáry László menesztésével a ronda korrupció és a képviselőház megsértése megto-rolnak nem tekinthető.

A vesztegetés.

A közvélemény gyanuja, amely tegnap azon a kérdésen indult el, *cui prodest?* — kinek állott érdekében a vesztegetés? — ma is ezen a nyom-on, de újabb gyanuokkal felszerelve kutatót a kinos szenzáció főszereplője után. Pap Zoltán teg-napi beszédében, amelyben Dienes Mártont ki-szolgáltatta, úgy írta körül azt, aki Dienesnek a pénz adta, hogy az az ur Dienes szerint, „ke-gyelmes ur, de hogy kicsoda, azt ma meg nem nevezheti, egyáltalán nem is nevezheti meg, mert az nemcsak diszkreáció dolga, de a fejjével is jár-szik“. Ugyanakkor azt is mondta Dienes, hogy „ő közvetlenül érintkezésben van azzal, aki ma Ma-gyarországon a legfőbb hatalmat gyakorolja“. Ezen a nyomon elindulva, a közgyanu egész természetesen a kormányhatalom kezelője felé fordult, de nem lehetett tisztára megállapítani az összefüggés láncolatát Dienes Márton és a kormányhatalom között. Volt még egy láncszem, a Ritter Imre neve, a nevezetes takarékpénztári könyv tulaj-donságát, de nem tudták, kicsoda ez az ur. Makitűdött, hogy Ritter Imre gróf Szápáry László jószágkormányzója. A közgyanu tehát most azon a nyomon haladt tovább, amely a fumei kormányzói palota felé vezet. És a gyanu egyre élesebb vilá-gítást kapott s ez a világosság egyre ijesz-tőbb lett, mert hiszen gróf Szápáry László, akiről tudva van, hogy gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnöknek egyik legmeghittebb embere, aki a bán kormányalakításakor benne volt kétféle miniszteri kombinációban is s aki Khuen-Héderváry kormányralépése óta nagyon sürűn, csaknem állandóan Budapesten tartó-zodik és gyakori bizalmas érintkezésben van a miniszterelnökkel: mint fumei kormányzó nem-

csak előkelő állami méltóság viselője, hanem a kormány egyik legelső bizalmi embere, majd-nem tagja a kabinetnek, de mindenesetre jelen-téken tényezője a kormányzatnak.

A gyanu tehát széltében az volt, hogy gróf Szápáry László az a kegyelmes ur, akire Dienes Márton Pap Zoltán előtt célozott. Az összefüggés láncolat pedig a következők:

Dienes — Ritter,
Ritter — Szápáry,
Szápáry — Khuen-Héderváry.

Ez volt a közvélemény gyanuja, amelyet még mindenféle részletek erősítettek meg. Arnyalattbeli eltérések voltak ugyan, de a nyomok ezen a vonalon vezettek a gyalázatos panama forrása felé.

Ritter Imrét tegnap este, mikor a neve for-galomba került, felkereste egy újságíró, akinek Ritter kijelentette, hogy Dienes Mártont sohasem látta, vele nem beszélt és nem is sejtji, hogyan ke-rült a neve a takarékpénztári könyvre.

Ma ugyanez a Ritter Imre újabb nyilatko-zatot tesz közzé, amely így hangzik:

Egy reggeli lapban megjelent reám vo-natkozó közleményre engedje meg a t. szer-kesztőség a következők kijelentését: A köz-lemény azon része, mely származásomra, valamint Dienes Mártonnal való ismeretsé-gemre vonatkozik, alapítalan, mert én Dienes Mártonnal sem a Makkheitesben, sem bárhol is nem étkeztem, nem beszélgettem, őt egyálta-lán nem ösmerem és vele semmiféle össze-kejtetésben nem voltam és nem vagyok. Ki-váló tisztelettel, 1903. július 30.

Ritter Imre.

Ritter Imre tehát a takarékpénztári köny-vel egy szóval sem említi. Ezzel hallgatag be-ismeri, hogy a betéti könyv tőle való. Csak nem ő adta Dienesnek. Tehát Ritter és Dienes között is van egy láncszem. Kicsoda? Talán Singer Artur. Vagy talán még valaki. Mert a mai értesülések egy többtagu társaságról szóla-nak, amelynek Dienes és Singer is tagjai voltak. Különbben — amint ezt más helyen részletesen megírjuk — Dienes Márton az éjjel elutazott, Sin-ger Artur pedig lapjának élén nyilatkozatot tesz közzé, amely a vesztegetésben való részességét nem tagadja, csak Símeji Vilmost, a Magyaror-szág kiadóhivatali főnökét tagadja és vele való érintkezésének részleteit magyarázza.

(Az előzetes tárgyalások.)

Az már tegnap nyilvánvaló volt, hogy Dienes Márton és Singer Artur egymással össze-kejtetésben állottak a vesztegetési kísérletek ügyében, de azt nem tudta senkisé, hogy kinek a megbízásából cselekedtek és hogy ki-vülök volt-e több tagja is a szövetkezetnek. Hogy Singer és Dienes együtt működtek, arra nézve

Londoni színházak.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Irta: Erény Nándor.

London, július végén.

Az ideai londoni színházi szezon mérlege me-gint csak az operett-előadások javára billen. A drámai termelés értéke az utóbbi évtizedben egy-általában nem emelkedik a közepesen felül és az ideai drámai újdonságok sem hoztak semmiféle különös színházi szenzációt.

Derék, becseletes átlag-munkások az angol színpadok drámairól, a modern irányzatoktól nem félnek, csak türik, hogy a friss irodalmi szellem tovasuhanjanak fölöttük és mellettük, anélkül, hogy azok megilletnének őket. Lehetséges különben, hogy ez a maradiságuk a közönségnek tett en-gedmény; izlésüket, érzéseiket és tollukat a kö-zönség izlése és érzése vezeti, a londoni közönség pedig — most, hosszabb megfigyelés után talán már nyugodtan konstatálhatom — módfelett naiv és kíváncsiabban sokkal szerényebb, mint a kon-tinentális színházi közönség.

Az angol drámai színpadok naggyobbára ott tartanak ma is, ahol tíz-tizenöt évvel ezelőtt tar-tottak. Együgyű szerelmi mesék, átlátszó cselek-mények; semmi probléma, semmi olyan nem kerül a színpadra, ami a közönségnek fejtörést vagy komplikáltabb szellemi tevékenységet okoz-hatna. A „business-man“ és a világi bomegy a diner után a színházba és nem akar problémák mellett emésztini. Szórakozni akar és a drámai színpadok eleget óhajtanak tenni a közönség kíváncsiágának. A játék-stílus természetesen simul a drámai termékek karakteréhez: dédelgetik a

TÁRCA

A föld.

Csöndes, világos nyári hajnalon
Megállottam fön a domboldalon,
A kalászos ringó mezők felett
Ibolyaködben reszketett kelet
S mint sejtelem, egy hangzott innen, onnan
Egy-egy madárfütty falomban, bokorban,

A fűbe dőltem ... És szempillantásom
Végigfutott a messi, messi tájon ...
Körültem rónák, termő, buja zöld ...
Nyári pompában állott épp a föld.

A fáknak sűrű, lombos koronája
Sugva ringott az ifju napsugárba
S hullámos táblák aranyos vetése
Lágyan borult az anyaföld szívére.

Csend ... A tanyákról a mezői nép
Ökreivel most kel munkára épp.
Hangjuk nem hallik át a messzeségen ...
De áll a munka ... Mozdulatlan nézem
S mély áhitat, amit szívembe tölt
A végtelenbe nyúló, messi föld.

Mit ér a város, mit ér mind a gyár,

Száz fegyveres had, ágyús, büszke vár,
Tudósok, bölcsök minden tanítása,
Ha nem virágnak a rétek kalásza!
Mit ér a könyvek minden bölcs betűje,
Mit öröklül sok század ránk hagyott,
Ha aratáskor a rend rendre dülve
Nem ont kövér, acélnehéz magot!

Oh ti szegény, rangnélküli vitézek,
Kik künn dolgoztok a tág réteken,
Hőben, fagyban mindég munkára készek,
A sorostok örökké névelen.
A gond tiétek, a munka tiétek,
S a veríték is arcotok felett,
De mikor már a föld kalásza érett,
Fehér lisztjéből más süt kenyeret.

Ott tálalják fel úri palotákban,
Hol ösmeretlen szerszám az eke,
Ahol nincs munka, csak fény, ragyogás van
S önszeretet a szívek melege.

... Suhan a kar ... Izzadság hull a porba ...
Élőldögélek a domboldalon.
És végignézek rajtad álmodozva,
Te végtelen, virágos sirhalom.

Pásztor Árpád.

ma több szemtanu akadt. Ezek közül az egyik ma este a Magyarországon a következőkben adja elő megfigyeléseit:

Kedden délután, ugy egy óra körül, a *Belvárosi kávéházban* ütem. Tölem nem messze egy asztalnál ült *Dienes Márton*, akit én már régebben ismerek. Kevés idő múlva érkezett oda *Singer Artur* is kocsin. Bejött a kávéházba s hosszasan beszél *Dienes*el. Beszélgetés közben kivette zsebéből tárcáját és pénzt s egy kisebb csomagot, azt hiszem, takarékpénztári könyveket adott át *Dienes*nek, aki aztán eltávozott a kávéházból. Ezt a jelenetet az egyik pincér, aki őket kiszolgált, szinte látta és emlékszik is róla.

Amint *Pap Zoltán* a képviselőház tegnapi ülésén előadta, *Dienes Márton* kedden délután vitte fel hozzá a takarékpénztári könyveket. Ugy látszik, hogy *Dienes Singer Arturtól* kapta azokat s így valószínű, hogy *Singer* volt a feje a vesztegető szövetkezetnek.

Különbön erre vall még a következő értesülés is. Kedden délután, amikor a pénztézetek már zárva voltak, a *Beifeld-féle bankház Singer Artur* nevében azzal a kéréssel fordult a *Hecht-bankházhoz*, hogy egy 12.000 koronás könyvet fogadjanak el letétképp 10.000 koronáért. A 10.000 korona kifizetését még aznap, tehát kedden délutánra kérték. Ha figyelembe vesszük, hogy *Dienes* kedden hat órakor kereste fel *Pap Zoltán* t és a 10.000 korona helyett azzal a megokolással adott takarékpénztári könyveket, hogy a pénztézet már be van zárva, könnyen megérthetjük az összefüggést az események ilyen láncolata között.

(A szövetkezet tagjai.)

A vesztegető szövetkezetnek *Dienes Mártonon* és *Singer Arturon* kívül még több tagja is volt. Ezek *Deák Pál* könyvgyűnök, *Gerő Menyhért* és egy fővárosi ügyvéd. A társaság tagjai már napok óta állandó összejöveteleket tartottak, hogy megbeszéljék a vesztegetés módzatait.

Hogy a társaság tagjai cseppet sem jártak el diskrét módon, kitűnik abból, hogy a *Rémikávéházban*, ahol gyakran tartották összejöveteleiket, a szövetkezet egyik tagja, *Gerő Menyhért*, egész nyíltan hirdette, hogy *Dienes Márton* vezetés alatt működik a vesztegető banda. Elmondta azt is, hogy *Dienes*nek 50.000 forintja volt egyelőre erre a célra, és valósággal szemérmetlenül elvitte egyes képviselőknél a nevét, akiket a bandának már sikerült megvásárolni. Ők — ugymond — a szövetkezet tagjai, 40.000 korona províziót kaptak volna, ha a vesztegetés sikerül.

Különbön a szövetkezet két fejének, *Dienes Mártonnak* és *Singer Arthurnak* tegnapi működéséről szemtanuk a következőket adják elő:

hagyományokat és hűségesen ápolják minden szinpadon a szavaló-művészetet.

E határok és formák között azonban — melyek reánk, modern-érzésűekre tagadhatatlanul a „vieux jeu” hatását teszik — amit produkálnak, az elsőrangú. Kis szerelmi játékaik üdék, elevenek és ötletesek, a színjátások — a maguk stílusában — tökéletesek, a darabok kiállítása és rendezése pedig szinte utólrhetetlen művészi munkák eredménye. Egyik-másik színház estén őszinte szomorúsággal néztem a rendelkezésre álló nagyszerű erőkre — szerintem — méltatlan célokra való pazarlását.

Legelőnkben jellemzi az ellentétet a színterkerült drámai termékek és a színház erőinek értéke között az idej bár nem angol eredetű drámai szenzációnak — *Sardou Dantéjának* — előadásra *Sir Henry Irvinggel* a címszerepben.

A „nagy öreg” a mult heten fejezte be „season”-jét a *Drury Lane*-színházban, ahol körülbelül száz estét játsza egymásután *Sardou* darabjának főszerepét. Nagy és általában volt a sikere az új szerepeket, melylyel ősszel két évig tartó amerikai körutra indul. A darab a nagy francia színpadi ezermester legközségesebb „machwerk”-jei közül való. Hazug és émielygős a romantikája, a felépítése pedig egyenesen a legnagyobb polgári közönség izléséhez alkalmazkodik: modern színházi közönség ezt a langyos limonádét okvetlen visszautasítaná. És itt Londonban mégis nagy sikere volt a *Paolo és Francesca* agyoncsépelet szerelmi históriájának, melyben résztvesz — *Sardou* darabja szerint — maga a költő is.

Laza szálak tartják össze az egyes felvonásokat és képeket, — van vagy tizenöt változás — melyek csak arra valók, hogy a színpadi technika csodáival legyen alkalmuk elkábitani a szin-

Tegnap délután fél 2 órakor *Dienes Márton* kocsin a *Teréz-körtüti Lantos-féle* vendéglőbe ment, ahol *Singer Artur* várt rá. Vele és még egy urral a *váci-körtüti Seemann-kávéházba* hajtottak. Innét a *Rottenbiller-utca* 46. számú házhoz kocsiztak, ahol *Ritter Imre* lakik, az a *Ritter Imre*, akinek nevére a *Pap Zoltánnak* átadott bétét el volt helyezve és aki gróf *Szapáry László*nak, a fumei kormányzóknak gazdatisztje. A társaság ezután gróf *Szapáry László*nak, a fumei kormányzóknak *Szép-utca* 6. szám alatti lakására ment.

(A Kaplony-utcai titok.)

Dienes és *Singer* nem sokáig tartózkodtak a *Szép-utca* 6-ik számú házban. Csakhamar lejöttek onnan s kocsiába ülve a *Kaplony-utca* egyik házához hajtottak. Hogy mit kerestek itt s kivel tárgyaltak, az eddig nem jutott napfényre. Bizonyos azonban az, hogy *Singer* sokáig ott maradt, míg *Dienes Márton* előbb lejött s a *Ferenc József-rakpart* 19. számú házhoz, onnét pedig ügyvédjének, dr. *Sebestyén József*nek a *Nádor-utca* 16. szám alatt lévő irodájába hajtottat.

(Az éjszakai elutazás.)

A szövetkezet tagjai éjjeli egy órakor három bérkocsin a nyugati pályaudvarba mentek, ahová *Singer Artur* is elkísérte őket. *Singer* kivételével az egész társaság — 6—7 ember — elutazott az *Orient-express* vonattal Bécs felé. A társaság tagjai között volt *Geiger Gizella* is, *Dienes* kedvese.

Singer Artur — mint már említettük — nem utazott el. A pályaudvarból az *Edison-kávéházba* hajtottat, ahol családtagjai várakoztak reá, akiknek azt mondta, hogy a képviselőházból jött.

Mintihogy általában az a hír volt elterjedve, hogy *Dienes* eltűnése előtt ügyvédjénél, dr. *Sebestyén József*nél, aki a *Nádor-utca* 16. számú házban lakik, fontos okmányokat helyezett el, a *Magyarország* tudósítója felkereste dr. *Sebestyént*, aki a következőket mondotta:

— *Dienes* este 9 órakor felkeresett engem, és megbizott, hogy azokat az igénypereket, amelyeket a felesége nevében vezetett, lebonyolítsam. De semmiféle okmányt nem adott át nekem.

(Egy távirat Bécsből.)

Ritter Imre, akinek nevére szóltak a *Dienes*nél lévő takarékpénztári könyvek s aki gróf *Szapáry László* gazdatisztje, ma estefel a *Rottenbiller-utca* 46-ik szám alatt lévő lakására táviratot kapott Bécsből.

Ritter különben ma egész nap nem volt a lakásán s így az a hír sem bizonyos, hogy ma elhagyta volna a fővárost.

házi gépmestereknek, díszletezőknek, kosztüm-szabóknak és világosítóknak a közönséget. A legnagyszerűbb kiállításos komédia ez a darab, melyet valaha szinpadon láttam és a *Drury-Lane* színház nem farkadott a kiadásokkal. (A darab kiállítása százhuszezer forintba került!)

És *Irving*? Az angolok büszksége, a legnagyobb angol tragikus-színész, akinek számára írta *Sardou* a *Dantét*? O maga voltaképpen — nincs sehol. Mindenütt ott van, mindig a szinpadon lábatlanokdiki és kommentál, egyre csak kommentál, de vajmi keveset cselekszik. A költőnek a legkisebb aktív szerepet juttatta *Sardou* új darabjában. Közél egy óra hosszat sétál a poklon keresztül, ötpercenként változik a szín és megjelennek az örök tüzből pörkölődők, a jégbe-fagyottak és *Dante* poklának többi bűnhődő, de mind-mind csak azért, hogy a *Drury Lane* csodás színpadi berendezésének gépei ne unatkozzanak. *Dante-Irving* elmés és kevésbé elmés megjegyzéseket fűz a váltakozó képekhez és őszinteigyekezettel ragad meg minden alkalmat, amikor szavalni lehet. A hetven és egynéhány éves *Irving* bámulatos fűrgeséggel szaladgál a hanglétrán mélységek és magasságok között. És ez az, amin már túl vagyunk. Csodálatosan finom *Dante*-maszkja és egynéhány előkelő megfigyelése nem kárpótol az öreg *Irving* öreg művészetéért.

Az idej angol termékek közül talán a leg-érdekesebb — mert legtöbb benne az újszerű és egyéni — *J. M. Barriennek* A csodálatos *Crichton* (The Admirable Crichton) című kissé fantasztikus vizjátéka, mely a *Duke of York*-színház egész szezonját felfoglalta a maga számára. *Barrie*, aki újabb időben nagyon divatos drámaírója Londonnak (egy másik darabját „Quality Street” címmel a *Vaudville*-színházban játszzák megszakítás nélkül) némi demokratikus tendenciát rejtett el ebben

Szapáry László lemondása.

A bizonytalanságnak, amely még a délután folyamán is uralkodott az izgatott kedélyeken, az esti órákban egy felhivatalos közlés vetett véget, jelentvő gróf *Szapáry László*nak a fumei kormányzó állásáról való lemondását.

A felhivatalos *Budapesti Tudósító* ugyanis két kommunikét közöl. Az egyik még titkolódik és azt iparkodik elhitetni, hogy *Szapáry László*t tulajdonképpen ártatlanul keverték be a panamába. Ez így szól:

Néhány estilap abból a körülményből, hogy a két takarékpénztári könyveske, amelynek alapján a *Pap Zoltán* országgyűlési képviselőnek adott 12.000 K. felvételt, *Ritter Imre*, gróf *Szapáry László* fumei kormányzó gazdatisztje nevére volt kiállítva, messzemenő következtetést hajlandó vonni. Amint illetékes helyről értesülünk, gróf *Szapáry László*, aki a tényállást még tegnap, e hó 29-én este bejelentette a miniszterelnöknek, a parlament bizottság előtt meg fog jelenni, hogy a szükséges felvilágosításokat megadja.

De a másik már kiszolgáltatta *Szapáryt* és jelenti:

Mint értesülünk, gróf *Szapáry László* a miniszterelnöknek fumei kormányzó állásáról való lemondását nyújtotta át.

A mi értesülésünk szerint a miniszterelnök már el is fogadta *Szapáry* lemondását.

*

Gróf *Szapáry László*, a szomorú botrány hőse még ugyszólván fiatal ember, 38 éves, de máris hosszú politikai pályára van mögötte. A jogi tanulmányok befejezése után mint követségi attasé működött, de 1892-ben megvált a diplomáciai szolgálatól és a lovrini kerület képviselőjének választották. Az egyházpolitikai viták idején a 29 éves ifjú a klerikálisok első sorában küzdött a reformok ellen és ugyszólván lelke volt annak a sajtó-akciónak, amely a bécsi ultramontan lapokat informálta. 1896-ban a rimaszombati kerület választotta képviselőjévé, de már 1897-ben Bánffy kinevezette a fumei kormányzó állásra, bár e kinevezést a szabadelvűpártan akkor nem helyeselték, mert a fiatal klerikális érésű politikusi kinevezése sok érdemes szabadelvű politikusi mel-lőzésével történt.

Szapáry eleinte sok barátot szerzett magának Fiumében, ahol atyja hasonló állásban kedves emlékeket hagyott hátra, de utóbb az általa dédelgetett olaszok is cserbenhagyták, úgy hogy Fiume város képviselőtestülete hónapokon keresztül ellenszegült a magyar törvényeknek, amiért a raprezentazzát felolvasták. Csak *Széll Kálmán* kormányzati szellemének sikerült végre rendet teremteni Fiumében és *Szapáry* azóta háborítlanul, pusztán reprezentatív hivatásának élt és ezt kétségtelenül nagyuri bőkezűséggel teljesítette.

Az ezidőszerinti miniszterelnökhöz benső,

a darabjában és ezt a tendenciát szívesen üdvözölte a sok rétegében demokratikus hajlandóságu angol közönség.

Egy gazdag és bolondos angol lord hóbortja *A csodálatos Crichton* meséjének alapja. Ez a lord megköveteli három fölndt leányától, hogy egyszer évenként szolgálják ki a cselédséget. Ezen a napon a cselédnek lesznek az urak és az urak a cselédnek. Egy ilyen különös napot élünk át az első felvonásban, amikor a finom kisasszonyok szolgálják fel a teát a szakácsnőnek, komornának, kocsisnak, inasnak. Az inas: *Crichton*, nem örül a komédiának. Az ur legyen ur, a szolga pedig szolga, mondja és el akarja hagyni a házat. A kisasszonyok kérésére — miután csak ő tudja gondolni a bolondos öreg lordot — azonban megmarad, sőt résztvesz egy nagy yacht-ki-rándulásban, melynél hajótörést szenved a társaság. A papa, három lánya, a szakácsnő, *Crichton* és a kisasszonyok unokafivére egy lakatlan szigetre kerülnek, ahol két esztendeig élnek *Robinson*-életet. A lakatlan szigeten kezdődik a csodálatos *Crichton* szereplése. Ő az egyetlen, aki dolgozni tud: ő épít házat, ő rendezi azt be, ő ragadja magához a hatalmat, egyszóval, ő lesz a *Robinson* királya. Sőt, miután a menekülés lehetősége látszólag ki van zárva: királyi életet él és most már jogszerűen szolgáltatja ki magát a kisasszonyaival, kik közül a legidősebbet ki is szemeli magának — feleségül. A lord leánya nagy hajlandósággal van *Crichton* iránt és — a másik két kisasszony élénk irigysége közepette — megtartják, nagy vigasság között, az eljegyzést is. Ekkor agyulövés dörödl, bajó érkezik a szigethez, a társaság — kétévi számkivetés után — meg van mentve a társadalom számára. Az utolsó felvonásban minden a régiben. *Crichton* ismét inas, a lord házanépe a régi foszes előkelő-

bizalmas barátság fűzte és amióta *Khuen* a miniszterelnök, *Szapáry* László sűrűn napokon keresztül fordult meg Budapestén és ilyenkor rendszeren a miniszterelnök társaságában lakták.

A parlamenti bizottság.

A képviselőház holnap választja a megvesztegetések megvizsgálására kiküldött parlamenti bizottságot. A bizottságba a szabadalvúpárt gróf *Andrássy* Gyulát, *Heinecz* Hugót, *Ivánka* Oszkárt, *Kubinyi* Gézát, *Mandel* Pált, *Miklós* Ödönt, *Nagy* Ferencot, *Rohonyi* Gyulát, *Szivák* Imrét és gróf *Hadik* Jánost küldte ki. Csak utóbb vették észre, hogy a hórátok nincsenek képviselve a bizottságban és ekkor gróf *Hadik* felajánlotta a maga helyét és erre *Josipovich* Imrét jelölték. Az ellenzék részéről pedig *Tóth* János, *Rátkay* László, *Polónyi* Géza, *Beöthy* Ákos és gróf *Zichy* János, összesen öten a jelöltek.

(Nessi Pál nyilatkozata.)

Nessi Pál orsz. képviselő a következő nyilatkozatot adta ki:

A képviselőház tegnapi ülésén tételesen a lapokban téves értelemben közölte, amiért is a tényállás teljes felderítését tartom szükségesnek.

A Független Magyarországi részvénytársaság alapító engem az igazgatóságba megválasztottak, amit én el is fogadtam, de soha igazgatósági ülésen részt nem vettem, sőt ilyenre soha meg sem hívtam és általában annak ügyvezetésében semmi részem nem volt. Múlt év november hó folyamán értesültem arról, hogy a társaságot több oldalról perelik, az elen végrehajtást vezetnek, sőt csődöt is kértek. Szerettem volna szabadulni, de nem lehetett, mert az igazgatóságból *Tóth* Pál és *Hentaller* Lajos értesítem nélkül kitéptek s így az alapszabályok értelmében én már nem léphettem ki. Beesülettel akarván szabadulni, a társaság többrendbeli tartozását magamra vállaltam. Így kifizettem a Viktória-zászlógyárnak *Dienes* Márton tartozása folytán a társaság ellen érvényesített 2232 korona 30 fillér követelését. Jótállást vállaltam további 1400 korona erejéig *Matthényi* Béla fővárosi kereskedőnél, aki a társaságnak részvényelőjegyzéseit eszközölte. Minthogy azonban nevezett tőlem 2200 koronát követelt, ezt nem fizettem ki, hanem perre engedtem és ez azon követelés, melyet *Dienes* Márton bianco-engedmény után tegnapelőtt magához váltott, még pedig úgy, hogy az általam jogosnak el nem ismert összeget is kifizette, holott köztudomású, hogy *Dienes*, aki az utóbbi időben egyik könyvkiadó cég ügynöke volt, pénz felett abszolúte nem rendelkezett. *Dienes* jellemzésére megjegyzem, hogy folyó évi január hóban 15.000 korona értékben mutattak be nekem váltókat, melyekre nevem hamisítva volt s amelyekről csak annyit tudok, hogy azokat *Dienes* eszközölte és később nagynehezen más váltók adásával rendezte. Barátaim váltig unsoztak, hogy tegyem meg ellene a jelentést, de én

séggel fogadja a legidősebb kisasszony — völgyénét, ki most már rangbéli ur. Crichton nől veszi a szakácsnét és távozik a házból.

Ebből a meséből látszik, hogy *Barrie* — a régi, megzokott szerelmi történet mellett — valami újat akart adni és ez sokban sikerült is neki. A *Duke of York*-színház bámulatos ténynyel állította ki az új darabot. Elbájoló a lakatlan sziget képe és a hajótörtek kunyhójának berendezésében ezer finom ötlet van elrejtve. *H. B. Irving* — az öreg *Irving* fia — játszsza a családost Crichton szerepét, nagyon érdekesen, bár az apja szavaló-modorától ő sem ment. Az ideai drámai újdonságok közül mindenesetre ez a *Barrie*-darab emelkedik ki.

A szezon másik — ugyancsak roppant sikerű — drámai újdonságát a *Haymarket*-színház (Londonnak talán legelőkelőbb drámai színháza) mutatta be. *H. H. Davies* *Kata hugom* („Cousin Kate”) című vígjátéka ez, mely estéről-estére szufolt házak előtt kerül színpadra, immár hónapok óta. Roppant naiv történet: egy írónő elszerteti falusi huga völgyénét, aki szeszélyes művészember. A vasuton ismerkednek meg, egy delutáni teát együtt elkészítenek és ezzel örök hűsöget esküsznek egymásnak. C' est tout! Két kedvence a londoni közönségnek: Mr. *Cyril Maude* és Miss *Ellis Jeffreys* játszsza a két főszerepet, mindakettő a legkiválóbb szalón-színészek közül való, bár *Jeffreys* kisasszony — akit a londoni kritika fenntartás nélkül egyik emel minden alkalommal — túlságosan pontíroz.

Sokkal érdekesebb a *Davies* darabjában *Robert Marshall* *Az éj árnyai* („Shades of Night”) című egyfelvonásosa, mely amaz előtt lever de rideaként kerül színpadra a *Haymarket*-ben. Egy szerelmes ifjú pár előtt megjelennek kétszáz év előtt elhunyt őseik: egy ősapja és egy ősanja.

ezt azért nem tettem meg, mert nem akartam egy volt képviselőtársamat tönkretenni.

Budapest, 1903. július 30.

Dr. Nessi Pál.

(Dienes nem üldözik.)

Az a hír, hogy *Flös* igazságügyminiszter utasította volna a királyi ügyészséget, hogy *Dienes* Márton ellen egy képviselő megvesztegetése s a kormány megrágalmazása miatt indítsa meg a büntenyítő-eljárás, nem felel meg a valóságnak. A budapesti királyi ügyészségen a miniszternek ilyen értelmű utasításáról mit sem tudnak.

A Klotür felé.

A vesztegetés ügye természetesen lázban tartja a politikai köröket; de mellette nem fordul el az érdeklődés a parlamenti erszak első kísérletétől sem, amelylyel tegnap az aktív ellenállás politikáját inaugurálta a kormány és a házelnökség. Igen, a kormány és az elnökség együtt.

A tegnapi viharos éjszakán ugyanis az igazlontól elesigázott hallgatóság figyelmét elkerülte egy finom árnyalat, mely *Tallian* Béla elnöki enunciaciójában ismételen előfordult. *Tallian* ugyanis következetesen arról beszélt, hogy a miniszterelnök az elnökség hozzájárulásával indítványozta az indémittás napirendre tűzését. A miniszterelnök és az elnökség együttes indítványa. Ez unikum. Eddig vagy a miniszterelnök, vagy az elnök tette meg a napirend-indítványt, de nem a kettő együtt. Ezt a hozzájárulást most némelyek úgy magyarázzák, hogy voltaképpen a sajkósár-indítvány gróf *Apponyi Albert* eszméje és nem ő járult hozzá, hanem a miniszterelnök. Ezt a magyarázatot erősíti gróf *Apponyi* tegnapi meglepő felszólalása is. Vannak azonban, akik kétségbevonják *Apponyi* szerzőségét. De a hozzájárulás mindenesetre nagyon értékes.

(Akinék joga van hozzá.)

Még érdesebb világításban tűnik fel gróf *Apponyi* Albert legújabb magatartása éjjeli beszédének egy kis epizódja révén. Mikor ugyanis *Apponyi* azt fejtegette, hogy fölösleges a programvita, mert az indémittáshoz hozzászólhat minden képviselő, aki a programról nem beszélhetett, *Vézi* József kézbeszölt:

— Minden képviselő?

Amire gróf *Apponyi* azzal felelt, hogy minden képviselő, aki erre jogosult, amiről különben még majd beszélni fognak. Amint-hogy fognak is. Mert *Apponyinak* ez a rövid, óvatos válasza sokat mond. Azt mondja ugyanis, hogy az indémittá-vitában majd csak azokat engedik szóhoz jutni, akik a *Szell* Kálmán alatt be-

Megtotránkoznak az ujkori modern udvarlási szokásokon és eljátszák utódaiknak, hogy szerették egymást az emberek kétszáz év előtt. Sok finomsággal, kedvességgel és ötlettel van ez az apróság megírva és az előadása mesteri. A színpad világítása, a két szellem megjelenése a leg-tökéletesebb és észinte illuziót kelt. Ez az apróság valószínűleg kedvére való volna a mi közönségünknek is.

A *New-Theatre*-ben Mrs. *Patrich-Campbell* (*Ellen Terry* mellett a legheiszebb angol tragika) játszsza *Piero* Budapeston is ismert darabjának: *Tauqueray* második feleségének női főszerepét. Kül-kelő művésznő, egy kicsit *Duset* utánzózza, de ez jól csig a sok szavalás közepette. A *St. James*-színházban, mely már bezárta kapuit, *George Alexander* esdítette estenként a közönséget az *Old-Heidelberg*-jé. A nagyhírű német darabnak oléd romantikája persze módfelett tetszett a londoni közönségnek, melynek bálványozott kedvence *Alexander*, aki a nagy szeretetet meg is érdemli, de viszonzója is primadonna-allúrókkal. A *Wyndham*-színházban a napokban volt a premierje *Hugh Morton* (a *New-York* szépe librettistája *Glittering Gloria* című bohózatának, mely közepes sikert aratott. Ez *Adelphi* színház pedig auzuszus elsején jön új darabbal: *Dickens* *Copperfield David* című regényéből készített színművet *Emly* címmel valamelyik színműrő-mestereber.

Forbes Robertson, aki az angol drámai színészek közül a legmodernebb és talán a legnagyobb is, az idén szünetel. Nagy sajnálatomra, mert az igaz és észinte drámai ábrázoláshoz: az élet rajzához mégis csak az ő művészete ferközik legközelebb.

nyújtott indémittáshoz még nem szóltak hozzá. És a szólásszabadságnak ez a megsértése, a *Klotür* felé való ez az újabb közöletés *Apponyi* hozzájárulásával történik. A Ház elnökeinek ez a felfogása ebben a kérdésben azonos a miniszterelnökével. Azt a kérdést pedig, hogy azoknak a képviselőknek, akik időközben kiléptek a kormánypartból — így *Vézi* Józsefnek és *Hock* Jánosnak — módjuk legyen újabb álláspontjukat kifejtetni, úgy akarják megoldani, hogy aki esetleg ezek közül a képviselők közül már beszélt annak idején az indémittá mellett, most a Ház engedelmevel, kivételesen felszólalhasson. Már előre is kétségtelen, hogy ez az álláspont erős és kitartó vitát fog provokálni az ellenzék részéről.

A mentelmi bizottság ülése.

A képviselőház mentelmi bizottsága ma délelőtt 9 órakor összeült, hogy a Ház tegnapi ülésén *Tallian* Béla elnök és *Szöts* Pál jegyző ügykörében előfordult mentelmi eset tárgyalását folytassa.

A bizottság tegnapi összeülése ellen a Ház ülésén az éj folyamán több kifogás hangzott el, főleg a miatt, hogy a tárgyalást nem a bizottság állandó elnöke vezette s hogy a tagok közül néhányan hiányoztak. Ma ez a kifogás eliminált, mert *Percezel* Dezső, a bizottság elnöke Erdélyből ma reggel hazaérkezett, átvette a tárgyalás vezetését és nem folytatták a tegnapi tanácskozást, hanem az egész ügyet elútról kezdték.

A tárgyalás során eddig az a felfogás jeceseledett ki, hogy az ismeretes eset alkalmából tulajdonképpen kétirányú mentelmi eset fordult elő. Az egyik *Tallian* Béla elnöknek és *Szöts* Pál jegyzőnek mint képviselőnek a mentelmi ügye, a másik pedig a Ház e két tisztviselőjében a Ház méltóságának a megsértése.

Kiderült továbbá, hogy eme kétirányú mentelmi eset részesei *Molnár* Jenő, *Rátkay* László, *Lengyel* Zoltán, *Nessi* Pál, *Leszkay* Gyula, *Sturmann* György, *Rákosi* Viktor, *Ráth* Endre, *Fáy* István, *Csávolszky* Lajos, *Pozsgay* Miklós és *Hentaller* Lajos.

A tárgyalásról a következő jelentést adjuk: A képviselőház mentelmi bizottsága ma délelőtt kilenc órakor ült össze a Házban, az első osztály tanácskozótermében.

Jelen voltak: *Percezel* Dezső elnök, *Angyal* József, *Avramescu* Pachomus, *Barcsay* Domokos, *Klobuczky* János, *Kubinyi* Géza, *Popovics* V. István, *Radovanovics* György, *Sebest* Dénes, *Szemere* Miklós, *Szivák* Imre, *Tormay* Károly, gróf *Zichy* Aladár bizottsági tagok. Hiányoztak a bizottság tagjai közül: *Maróthy* László, *Kabos* Ferenc és *Szatmári* Mór képviselők.

Percezel Dezső elnök megnyitja az ülést és bejelenti, hogy mintán *Maróthy* László bizottsági jegyző távollétét távirattal kimentette, ideiglenesen egy bizottsági jegyző volna választandó.

Radovanovics Györgyöt egyhangulag jegyzővé választják.

Kubinyi Géza, aki a tegnapi bizottsági ülésen mint előadó működött, kéri a bizottságot, mentse fel ezen tevékenység alól.

A bizottság *Szivák* Imrét választja meg egyhangulag a tárgysorozaton levő két mentelmi eset előadójává.

Szivák Imre előadja a tegnapi gyűlés anyagát. Kihaltatták erre *Rátkay* Lászlót, aki kijelentette, hogy csak azért ment az elnöki emelvényre, mert pártjának több tagja arra kérte, hogy serezenzen betekintést azon írásba, amelyet a terembiztos *Szöts* Pál házjegyzőnek adott át. Ebhez neki mint házjegyzőnek joga volt.

Percezel Dezső kétségbevonja a jegyző e jogát konkrét esetekre való bivaikozással.

Kubinyi Géza azt kérdezi *Rátkay*tól, hogy nem-e volt más számdéka, amidőn az elnöki emelvényhez lépett.

Rátkay László ragaszkodik előbb tett kijelentéséhez és azt mondja, hogy amidőn *Szöts*től elkérte az indítványt tartalmazó papírlapot, ezt csak kivánsóság-ból tette és csak később akarta azt elvenni.

Sebest Dénes mint a bizottság egyetlen ellenzéki tagja hátrányban érzi magát, mert egyfelől nem vett részt a Ház tegnapi ülésén, amely pedig a bizottság mai tárgyalásának alapját teszi és amelyen a kérdéses esetek előfordultak, másfelől a bizottságnak tegnap tartott ülésén sem volt jelen, miert is nem alkothat magának világos fogalmat a dologról. Azt kívánja, hogy a bizottság az egész tárgyalást újból kezdje.

Percezel Dezső bizottsági elnök csatlakozik *Sebest* indítványához, mert tegnap ő sem volt jelen. Tekintettel az ügy fontosságára, lényegesnek tartaná, ha az ülésen gyorsírók volnának a célből, hogy minden kijelentés szószórint kerüljön jegyzőkönyvbe.

A bizottság egyértelműleg csatlakozott az indítványhoz. Az elnök erre elrendelte Talián Béla képviselőházi alelnök, Szóts Pál jegyző, báró Feilitzsch Arthur, Andor Gyula elnöki tanácsos és Farkas János fterembiztos kihallgatását és az ülést a tanúk és gyorsírók megérkezéséig felfüggesztette.

A folyosón ezalatt a képviselőház tagjai közül sokan jelentek meg, élénken érdeklődve a történések felől.

Időközben pedig megkezdődött a bizottság által meghívottaknak kihallgatása, amelyet az elnök felhívása folytán dr. Raics Dusán gyorsíró jegyzett.

Talián Béla a tegnapi ülés elnöke, volt az első, akit az elnök föltek, mondta el a történeteket.

Előadta Talián, hogy mikor Szóts Pál jegyzőnek a miniszterelnök indítványát tartalmazó kéziratot átadta, látta, hogy nyolc-tíz képviselő jöbbről-balról az elnöki emelvényre siet. Hogy kik voltak ezek a képviselők, már maga se tudná elcsorolni. Szóts Pál azután jobbkézével lenyújtotta az írást az elnöki emelvényről s ekkor valaki szétlépte. Hogy ki, azt ő nem is láthatja az emelvényről, de látta az elszakított papírdarabot. Ekkor ütötte meg a fülét egy megjegyzés, — ki tette, nem tudja — hogy az elnököt ki kell hunni az elnöki székből. Farkas terembiztos odagrott melé, hogy esetleg védelmére legyen mire ő azt mondotta:

— Távozzanak, megvéd az elnöki szék. Aki hozzám nyúl, az halál fia.

Molnár Jenő hallgatta ki ezután a bizottság. Ez kijelentette, hogy ő csak véletlenül volt a kritikus pillanatban az elnöki emelvényen, nem akart semmiféle beavatkozást a Ház tisztviselőinek működési körébe, Szóts Pál jegyzőtől sem akarta a miniszterelnök indítványát elvenni, hanem csak meg akarta nézni a kéziratot.

Báró Feilitzsch Artur előadja, hogy ő csak azért futott az elnöki emelvényhez, hogy megmentse az indítványt. Kikapta a kezéből, mikor azt Szóts benyújtotta és összetépték.

Rátkay László beismeri, hogy izgatott állapotban volt s nagy vehemenciával rohant föl az elnöki emelvényre. Mikor azonban Szóts híz ugrott, a kéziratért nyulva, csak jegyzői kötelességét akarta teljesíteni, meg akarta nézni, miről szól az indítvány. Hogy sietett, annak oka talán abban található, hogy zajongott a Ház amiatt, hogy ő, az ellenzéki jegyző, nincs önn az elnöki katedrán.

Gróf Eszterházy Kálmán csak azt látta, hogy Szóts a lélekével vissza lenyújtotta a papírlapot az előadói emelvényhez.

Andor Gyula elnöki tanácsos Talián elnök mögött állott és Hentaller, Rakosi Viktort, Csávolszky Lajos, Pozsgay Miklóst, Nessi Pált és Lengyel Zoltánt látta, hogy baloldalról elrohantak az elnökhöz. Látta azt is, hogy Rátkay Szóts felé nyult és ez balkezelével tartotta őt vissza.

Farkas János fterembiztos ugyanezeket látta. Elnök ezután, mivel a meghívottak nem jelentek meg szolgákat küldött Szóts Pál, Lengyel Zoltán, Rátkay László, Leszkay Gyula, Sturmman György, Fáy István Csávolszky Lajos, Pozsgay Miklós, Ráth Endre és Rakosi Viktor képviselőket, hogy vagy délután két óráig, vagy pedig délután öt órakor jelentkezzenek kihallgatás végett.

Délután két óráig egy sem volt a meghívottak közül a bizottság előtt, mire Perozel Dezső felfüggesztette az ülést.

Öt órakor újból összeült a bizottság s először is Csávolszky Lajos halgatta ki, aki azt vallotta, hogy ő csak akkor érkezett fel az emelvényre, mikor félt volt, hogy az elnököt inzultálni akarják. Egyebet nem tud.

Szóts Pál: Teljesen elmondja azt, amit tegnap már elmondott a Ház ülésén s főleg a Pozsgay jelenetre fektette a fősúlyt.

Sebess Dénes: Bejelenti, hogy a bizottság elé meghívott képviselők azért nem jelentek meg, mert nem hívták meg őket szabályszerűen. Míután olyan ügyről van szó, melyből kifolyólag büntetést is szabhatnak ki, indítványozza, hogy Ráth Endre, Rakosi Viktor, Sturmman György, Hentaller Lajos, Pozsgay Miklós, Lengyel Zoltán és Fáy István szabályszerű meghívóval holnap délelőttre hívassanak meg. A bizottság ezt egyhanguan elfogadja s a nevezetteket holnap délelőtt feltízre idézi meg.

A harci párt értekezlete.

A harci párt tagjai ma este a Fehér ló szálloda nagytermében értekezletre gyűltek össze, hogy a parlamenti harc folytatásának módjait megbeszéljék és megállapítsák a további teendőket.

Az értekezleten a következő képviselők vettek részt: Polónyi Géza, Vészi József, Horváth Gyula, Kecskeméty Ferenc, Szederkényi Nándor, Hook Já-

nos, Fáy István, Nessi Pál, Hellebronth Géza, Eitner Zsigmond, Mukics Simon, Chernel Gyula, Mezőssy Béla, Szluha István, Vázsonyi Vilmos dr. Daróczy Ferenc, Kolár Márton, Várdy Károly, Uray Imre, dr. Pap Zoltán, Olay Lajos, Ugron Gábor, Rákosi Viktor, Bakó József, Szatmári Mór, Kálly Lipót, Sturmman György, Bedőházy János, Kovács Gyula, dr. Vertán Endre, Gaál Sándor, Leszkay Gyula, Holló Lajos, Rátkay László, Luby Béla, Kubik Béla, Bakonyi Samu, dr. Sebess Dénes, dr. Lengyel Zoltán, Tóth János, dr. Ráth Endre, dr. Endrey Gyula, Pozsgay Miklós, Okolicsányi László, Visontai Soma, Hentaller Lajos, Bartha Miklós, Lovász Márton, dr. Lendl Adolf, Luby Géza, báró Kaas Ivor, dr. Krasznai Ferenc, Barabás Béla.

Olay Lajos üdvözlőlvén a megjelenteket, kifejté az értekezlet célját, amely a további küzdelemre való szervezkedés. Bejelenti, hogy a képviselőház elé terjesztendő manifestum készítésére a mult alkalommal kiküldött Bartha Miklós, Rátkay László, Bakonyi Samuból álló bizottság elkészült munkájával s Bartha azt föl fogja olvasni.

Bartha Miklós: Fölolvassa a manifestumot, melyet a legnagyobb csöndben hallgattak meg és élénk tetszéssel tettek magukévá. Ugron Gábor csak azt jegyzi meg, hogy amennyiben lehetséges, tömöríteni kellene ami által rövidebbé lenne. Rátkay László hangsúlyozni kívánja, hogy ezen manifestumot különböző elvek alapján álló férfiak írták alá, akik egy gondolatban egyesültek. Kijelenti, hogy a fölírat remeke a politikai nyilatkozatnak és az általa kívánt kiegészítéssel azt el is fogadja.

Bakó József a felírat némely részletéről szól.

Vázsonyi Vilmos egy alapvető kérdést vet föl. Vajon a helyzet, mely fennállottakkor, mikor a manifestum készítését és betervezését elhatározták, fennáll-e ma is és nem változott-e meg a tegnap történtek által s hogy így a mai helyzetben szükség van-e s célja van-e a manifestumnak? Midőn a bizottságot kiküldötték, az azon reményben történt, hogy ezzel a kormányval meg lehet-e kötni. Szolgálhat-e a manifestum a célnak azok után, mik tegnap történtek? Nem volna helyvaló immár annak kijelentése, hogy a kormányval szemben egyáltalán lehetetlen a béke megkötése? Nem szeretné, ha az a lördetés támadna, hogy mi a manifestumban körülírt töteletek alapján a kormányval is alkudozásokba becsúsznánk. Indítványozza, hogy proklamálják a személyes harcot e kormányval szemben és annak hangsúlyozását, hogy a békének e kormányval szemben egyáltalában még csak feltételei sincsenek.

Polónyi Géza mindenekelőtt köszönetet mond Bartha föliratért, melyben csak egy hibát lát azt, hogy nincs reaszumálva benne az, hogy miért folyik a harc. Helyesli Rátkay föllogását. Csakugyan ki kell jelenteni, hogy a harcot különböző elvek alapján állók folytatják s hogy a függetlenségi párt nem saját programja megvalósításáért, hanem az 1867: XII. tc. végrehajtásáért küzd. Ez a kormány nem akar egyezkedni a de történtek után erre erkölcsi jogosultságát. Vázsonyival szemben véli a fölirat jogosultságát, mert a kérdést meg lehet oldani úgy, hogy a manifestum utolsó pontjába beletételek az, hogy a kormány sem politikai, sem erkölcsi szempontból nem alkalmas, hogy e nemzeti követelményeket teljesítse. A manifestum szerencsésen mutatja be a nemzet és király előtt, hogy a küzdelem miért folyik. A manifestummal kettős célt érünk el. Először, hogy sem köztünk, sem a nemzet előtt nem lehet kétség aziránt, hogy miért folyik a küzdelem, másodsor, örök időkre megbélyegezzük ez a kormány, mely a nemzettel szembe helyezkedett.

Vészi József: Mindenben helyesli Polónyi föllogását. Különösen annak kiemelését, hogy itt különböző elvi alapon állók harcolnak s hogy ez itt egy ad hoc szervezkedés. Fölolvassa a Bud. Ud. jelentését, hogy gróf Szápáry László lemondott. Ez beismerése annak, hogy Szápáry volt a korruptor. A lázas sietéssel akarják expálni a korruptiót, de ez egyáltalán kísérlet arra, hogy nyilvánvalólag egy eszközül felhasználják ember föloldozására expálják a közvéleményt. Ezt ennyiben hágnyi nem lehet. Föl kell kutatni a kapcsolatokat. Mióta Hédeváry kormányon van, Szápáry mindig Budapesten volt s a folyosót Artonok lepték el. Mint a kormány aktív tagja bűnösnek találattott s a kormányt nem szalválja az, ha Szápáryt feloldozza. Számon kell kérni a kormányelnöktől, hogy a kormányt egyik tagja s a kormányelnök kebelbarátja megvesztegetésen rajakapatott. A föliratot melegen üdvözlé s ahhoz mindenben hozzájárul. Örök emléke lesz ez annak, hogy milyen bűnös kormánya volt Magyarországnak s mily tiszta, hazafias szándék vezette a küzdő ellenzéket.

Barabás Béla: Azt szeretném kidomborítani, hogy a függetlenségi párt rendithetetlenül áll programja mellett akkor is, mikor egy nem programjához tartozó törvény végrehajtásáért küzd. Sürgősnek tartja a

holnapi teendők megállapítását. A kormányparti lapok azt mondják, hogy győztek, mert az indemnitást napirendre tűzték. Meg kell mutatni nekik, hogy azt tárgyalni nem fogják, mert annak kitűzése törvénytelen. A jegyzőkönyv hitelesítéséhez négyen szólhatnak, de a házszabályokhoz mindenki hozzászólhat és a házszabályokból bizonyítható, hogy a napirend törvénytelen. Holnap csendben kell meghallgatni a jegyzőkönyvet, de nem szabad megengedni a jegyzőkönyv hitelesítését.

Holló Lajos: Kétségtelen, hogy az akciót a legnagyobb erővel kell folytatni. A módokat megállapítását azonban a vitarendezőkre bizza. Kéri, hogy a küzdők korán jöjjenek a Házba. A fölirat szövegéhez hozzájárul, csak azt kéri, hogy ne csak általánosságban, de konkrét pontokra foglaltassanak a követke-
telések.

Bakonyi Samu: Örül, hogy elvi ellenfelei is vele vannak e küzdelemben. Szükségesnek tartja a függetlenségi párt álláspontjának kidomborítását, hogy így is fokoztassék a nemzet bizalma. A célokat exponálni kell, egyszerű, közérthető modorban. A fölirat mielőbbi betervezését óhajtja, mert ennél a kormányval sohasem tudhatjuk, hogy lesz-e alkalom ennek betervezésére. Ő ugyanis úgy látja, hogy a miniszterelnök minderre el van határozva.

Rátkay László: Kluen 48 óra alatt megbukott!

Polónyi Géza: Én is úgy vagyok meggyőződve. Bakonyi Samu: A tegnapi eljárás turbulenciát akart teremteni s a koronát az ultima rációra akarta kényszeríteni. A kormány tegnap a maga céljaira átgondolta eljárását.

Fáy István: Fölolvassa Fapp Elek békepárti sürgönyét, aki most a legnagyobb lelkesedéssel csatlakozik az obstrukcióhoz.

Bartha Miklós: A fölirat javaslat beadását fontosnak tartja, annak átdolgozását a hallott megjegyzések felhasználásával szükségesnek mondja. Mintául Deák Ferenc 67-ben kelt két felíratát vette.

Kaas Ivor: Mindenben helyesli a föliratot, de kívánja a fölhangzott indítványok szerint való kiegészítést. Megjegyzi, hogy ő nem írhatja alá, mert pártkötelékbe tartozik, bár a föliratot mindenben egyetért. Szeretné, ha a fölirat mielőbb betervezésnek, hogy alapul vehető legyen s valami nem várt stíki által el ne ütessék a betervezéstől. A fősúlyt most a holnapi és holnaputáni eljárás megállapítására helyezné. Helyesli a technikai obstrukciót, ezt megengedőleg azonban a megkísérelt megvesztegetések által teremtett helyzet kiaknázását és a jegyzőkönyv törvénytelenségének kimutatását tartaná szükségesnek.

Indítványozza, hogy jelezzék be az értekezlet s engedjék át a helyet a vitarendező-bizottságnak.

Az értekezlet ezzel véget ért s a vitarendező-bizottság a holnapi eljárást állapította meg.

Bartha Miklós manifestuma Felsőes ur! megszólítással kezdődik, aztán exponálja a helyzetet. Eseteli a harcot, melyet nyolc hó óta folytat a függetlenségi párt egy szentesített törvény végrehajtásáért. Kimutatja, hogy a nemzet mindenben eléget tett azon elvállalt kötelezettségének, mely őt a 67-es kiegyezés alapján terheli, de hogy a kormányok sohasem hajtották végre a törvény azon intézkedéseit, melyekben a nemzet számára jogok foglaltatnak. Kiemeli, hogy a kiegyezés alapszövege a dualizmus és a paritás és hogy a paritásnak sehol érvény szerzése nincsen, mert a hadsereg nyelve nem magyar, zászlaja, címere osztrák, szeleme idegen. Kiemeli, hogy az 1867: XII. törvényeikk 11. §-ában a királyra ruházott jogok a királynak a kormányos felelősséget képezik, ezeket tehát csak az alkotmány által korlátozva gyakorolhatja. Eseteli, hogy a nemzetre nézve mily fájdalmas, hogy uralkodója nem tartózkodik az országban, hogy a királyi család tagjai kerülnek az országot, hogy a közös hivatalok a külföldi követek mind Bécsben tartózkodnak s hogy ezáltal a mi nemzetünket nagy anyagi és erkölcsi kár éri. A nemzet mindenkor hű volt uralkodójához s e hűsége hívakozva kéri, hogy a király a nemzeti sérelmeket orvosolja, ezáltal békét s nyugalmat teremtsen, fejlődésünket biztosítsa s sziklánál szilárdabb tájra építse trónját.

A szabadelvű pártkörben.

Óriási izgalom volt ma este a szabadelvű pártkörben. Amíg a miniszterelnök nem volt a klubban, roppant tartózkodók voltak azok is, akik tudták, hogy gróf Szápáry László irányította a vesztegetést. Fél kilenc tájban érkezett Kluen-Héderváry a körbe. Mindjárt megmondta neki, hogy az estilapok gróf Szápáry László kezét sejtik a vesztegetésben. A miniszterelnök erre így szólt:

— Sajnálom szegényt!

Erre aztán megnyiták a szívek s óriási iz-

gatóság közepette most már nyíltan tárgyalták a dolgot. Egész csoportok fogták körül a miniszterelnököt, aki ezekben foglalta össze a maga véleményét:

— *Politikailag nagyon súlyos a dolog, de azt hiszem, a magánbeszélgetés nem érinti...*

A gyors rehabilitálásnak azonban nem volt hatása. A képviselők kisebb-nagyobb csoportokban kiméletlenül elhívték Szápárt. Arról is beszéltek, hogy a gróf Szápárt László lemondása a közvéleményben azt a hitet fogja kelteni, hogy ő feláldozza magát s nem árulja el barátját, akinek tudtával és beleegyezésével intézkedett. A barát, akinek a közvélemény részéről való ilyen megbírástát előrelátja a szabadalvópárt is, gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök.

A debacle esti szenzációjának a szabadalvópártban való hatását a *Politikai Értesítő* így írja le:

A szabadalvú pártkörben ma este nagy konsternációt idézett elő az a hír, hogy gróf Szápárt László fumei kormányzó volt az, aki a Pap Zoltán-féle esetben az illetőt pénzzel akarta leszerelni.

Gróf Szápárt László holnap a parlamenti bizottság előtt meg fog jelenni és ki fogja jelenteni, hogy ő teljesen a maga szakállára követte el a dolgot, így akarván az országot megmenteni. Őt — szerinte — gonosz kalandorok félrevezették, azt mondván, hogy az az egyedüli mód az ellenzék egy részének leszerelésére, ha pénzt áldoznak, mert az ellenzék pénzért megvásárolható. Szápárt így félrevezették, azt hitte, az országnak szolgálatot tesz, ha a kibontakozást ily módon is elősegíti.

Gróf Szápárt László ma délután hosszabb ideig tanácskozott Rudnay Béla főkapitánnyal, akinek elmondta a dolog részleteit Szép-utcai palotájában. Szápárt ma bejelentette a miniszterelnök a fumei kormányzói állásról való lemondását, amit a miniszterelnök tudomásul vett.

Maga a miniszterelnök — a *Politikai Értesítő* szerint — a legnagyobb meglepetéssel értesült a dologról. Kínosan hatott rá a dolog. Szápárt holnap a parlamenti bizottságban ünnepélyesen ki fogja jelenteni, hogy a miniszterelnök tudtán kívül történt a dolog s a felelősség őt terheli.

A szabadalvópárt el van készülve arra, hogy az ellenzék a dolgot mindazonáltal a kormány ellen akarja kihasználni, de ezzel szemben határozott és döntő sulyú kijelentések fognak történni a holnapi nap folyamán.

A holnapi ülés.

A képviselőház holnapi ülésén mindjárt a jegyzőkönyv felszólalása kapcsán több felszólalás lesz, ezután a vesztegetés ügyében szólalnak föl többek napirend előtt. A ház napirendjére a parlamenti bizottság megválasztása és az indemnitás-javaslat van kiüzve.

Apponyi és fegyvertárat.

Érdekesen jellemzi a képviselőház elnökének és a volt nemzetipártiak legújabb magatartásával szemben keletkezett közhangulatot a *Magyarország* mai vezetői. Ez a lap, amely keletkezésétől fogva a tegnapi napig rendhívtelen ragaszkodással volt gróf Apponyi iránt, a következőkben szakít meg minden szolidaritást vele és a hűvel:

Féltetek valamit. De ez nem az alkotmány volt, sem a nemzeti jogok védeleme. Hanem féltették a befolyásukat a versenytárostól. Mikor felkötötték a kardot Tisza István ellen, mikor visszatartották annak erőszakos rendszerét, mikor szembeszegezték vele a nemzeti engedmények ragyogó pajzsát, csak a versenytárostól akartak megszabadulni. A horvát bán nem versenytárs, az mindenkit elölgad, aki őt támogatja. Ennek közepébe bele lehet kapaszkodni.

Ennél már az erőszak, a korrupció, a nemzeti engedmények legázolása kedves eszköz. Sőt maguk biztatják reá. Vigyorgó, nekivadul arccal hirdetik a régi, nemzeti hősök:

— Rajta! Le kell tiporni az ellenállást! Klotúr kell! Státárium kell, Exlex-választás kell! Ki kell irtani a nemzeti ellenállást mindenáron és minden eszközzel!

Négy héttel eelőbb még szembeforgással tiltakoztak ezek ellen az eszközök ellen. Ma hirdetik és követelik. Mert most nem Tisza István áll utjukban, hanem utjukban áll a nemzeti ellenállás. Emiatt nem lehet érvényesülni, emiatt nem lehet új áldásokhoz jutni, emiatt nem lehet hasznos tevékenységet kifejteni.

Bécsi hangok.

A mai bécsi lapok a tegnapi eseményekből szinte egyhangulag a legkedvezőtlenebb következtetéseket vonják le gróf Khuen-Héderváry pozíciójára nézve.

A *N. Fr. Pr.* azt írja, hogy gróf Khuen kilátásai ma rosszabbak, mint eleinte voltak. A többség a mai ülésen ugyan némi ősszetartást tanusított, de kérdés, hogy ki fog-e tartani? Az előzmények után erre kevés a remény. Csoda volna, ha az után a seb után, amit ma gróf Khuen kapott, sikerülne neki az, ami előzőnek nem sikerült.

A *Reichswehr* azt írja, hogy a mai nap eseményei csak egy konzekvenciát engednek meg Khuen részére: gyorsan összehajolni és Ischlen keresztül Hédervárra utazni. Teljesen közömbös, hogy indítványát ellölgadják-e, vagy nem. Az obstrukció harca egyenesen az ő személye ellen irányul és ha a kibontakozás még egyáltalán lehetséges, akkor az ő rögtönös visszalépése annak elengedhetetlen feltétele. Most már kitűnt az, hogy gróf Khuen Magyarország kormányzására képtelen. Ő először paktált, de megtévedt a másik kompaciszomszámú személyekkel; akkor a passzív rezisztenciához menekült, amelylyel éppen olyan szerencsétlen volt, mint elődje, és ma elhatározta magát a nyit ellentállásra az obstrukció ellen. Kísérlete kudarcot vallott. Ez volt az utolsó eszköz, a terminus immár lejárt. Hogy mi jön ezután, azt ma még nem mondhatja senki, de az bizonyos, hogy gróf Khuen nem az az ember és az ő politikája nem az alkalmas eszköz a megoldás megteremtésére.

Egy kis fraezológia.

A *Budapesti Hírlap* és az *Alkotmány*, a tegnapi nap eseményeit kommentálva, súlyos szavakkal bélyegzi meg a parlamenti vesztegetést s a gyalázatos tett gazdáját. A súlyos szavak így egymás mellé állítva a legmélyebb megvetés hősköltevényévé szövdnek s elég érdekesek arra, hogy újból napvilágot lássanak.

A *Budapesti Hírlap* hasábjairól a gyalázatos nagy szótárt így állítjuk egybe:

Gyalázatos tett.

A gyalázatos szövevénye.

A sajtó és parlament demoralizálása.

Az ország becsülete forog kockán akkor is, ha néhány apró gazemberről van csak szó, akik a politika örve alatt a leggyalázatosabb merényletet vetemednek. A kormány élén a nemzet főhódoradása egy pillanattal sem tűrhetné meg azt a lérdut, aki a nemzet politikai eszményeiért való küzdelmébe szennyes kézzel nyulna bele.

A most lökavart sár és piszok.

Az *Alkotmány* gyalázó lexikona a következő: A tegnapi gaszág csak a francia kamara hírdét panamához hasonlítható.

Ki az a gazember, aki alaváló módon játszik a parlament, az ország és a trón becsületével?

Szűgyenletes ügy.

Az igazi gazember nem Dienes és nem Singer... mert a gaszág értelmi szerzője, a Judás-pénz forrása magasabb helyen keresendő.

És hol kell keresni ezt a forrást? A szélsőbali Bánfiánusok, szabadkőművesek és demokraták a miniszterelnököt vádolják.

Ha a vesztegetéssel vádolt és a vádakkal előálló egyéneket is tekintjük, igen könnyen a bimbó-utcai „izolált” remetéhez vezethet.

A két cikkből ma ellenzéki körökben szorgalmasan állították egybe ezeket a citátumokat. Sürgősen szögezték le őket, hogy időköz mulásával, viszonyok változtatásával rá lehessen olvasni arra, akit az akták lezárása után megilletnek.

KÜLFÖLD

A *oknokeregyezmény Angliában*. Londonból jelentik, hogy az alsóház tegnapi ülésén folytatva a cukorjavaslata vonatkozó tanácskozást. *Wiston Churchill* és *Cust* konzervatívok a javaslat ellen szölgtek, kifejtve, hogy a jelen állapot elébe helyezendők annak, amelyet az egyezmény ellölgadása idézne elő. A többi szölg az egyezményből való kilépésre szólította föl a kormányt. *Campbell-Bannermann* határozottan az egyezmény ellen nyilatkozott és kifogásokat tett az állandó bizottság létesítésével megbízott hatalmak ellen. Ama jelentést illetőleg, hogy Magyarország-Ausztriában megváltoztatták a cukorra vonatkozó törvényhozást, megjegyezte, hogy csak az igen vérmes reményűek merészeli megígérni, hogy az osztrák *Reichsrath* mit fog tenni a jelen helyzetben.

Chamberlain gyarmatügyi miniszter hosszabb beszédben védelmezte a kormány eljárását. Ami az a kérdést illeti, hogy mit fognak tenni, ha Magyarország-Ausztria megtagadja a cukortörvényhozásának megváltoztatását, azt mondta hogy ez esetben, ha az állandó bizottság Magyarország-Ausztria ellen nyilatkoznék,

új tanácskozást kellene egybehívni. Az állandó bizottság ellen tett kifogásokat illetőleg kifejtette, hogy helytelen azt állítani, hogy a többi nagyhatalmaknak Angliától elütő érdekei vannak. Ami az egyezménynek a kartelekre való hatásait illeti, tudomása szerint nagyon csekély a valószínűség arra nézve, hogy nemzetközi kártel létesítenek. A német rendszer végső célja az volt, hogy egyeduralmát érjenek el, és a prémiumrendszer már-már egyeduralmát teremtett. Olyan állapot felé haladtunk, melyben Németországnak és Magyarország-Ausztriának egyedül lett volna módjában a cukoráraknak Angliában való szabályozása. Csak akkor, ugymond, amidőn megváltoztattuk eljárásunkat és megtörtölt intézkedéseket rendelünk el, adák meg nekünk mindazt, amiért elődeink negyven éven át küzdöttek. Ha nem tettük volna meg a kellő lépéseket az egyezmény létrejvetelére és nem jelentettük volna ki a külföldi nemzeteknek, hogy a prémiumokat nem akarjuk törölni, a prémiumpolitika nagy mértékben továbbfejlesztett volna. A miniszter beszéde végén, melyben még azt is megjegyezte, hogy Anglia nagy gazdasági küzdelem előtt áll, utalt ama vádra, amelyet a prémiumokra vonatkozólag tettek, és azt mondta, hogy az egyezmény a szabad cukorkereskedelemler fog vezetni, meg fogja venni Angliát az egyeduralom lehetőségétől és abba az állapotba juttatja hogy cukorszükségeit a világ minden piacáról szerezheti be. Az egyezmény Nyugat-Indiára nézve is áldás lesz.

A ház a javaslatot második olvasásban 224 szavazattal 140 ellenében elfogadta.

A pápai interregnum.

Budapest, július 30.

A pápajelöltek között hirtelen *Di Pietro* jutott az előtérbe. Most már Rampollával, Oregliával és Vannutellivel együtt emlegetik. Hogy tényleg elnyerheti-e a tiarát, azt természetesen nem lehet tudni. Roppant nehéz egyáltalában a Rómából világos menő hírekből az igazságot kihámozni, valósággal ellenrizhetetlenek a különböző taktikai fogásoknak a nyilvánosság előtt való lancirozása. Egy francia újságíró a napokban hosszú beszélgetést adott közre, amelyet a tudósítás szerint *Svampa* bíborossal folytatott. Másnap ezután az *Osservatore Romano* kijelentette, hogy *Svampa* az illető lap tudósítót sohasem látta. Ez a cáfolat elvette a sulyát annak az értesülésnek is, hogy a francia bíborosok erősen *Gotti* pártján vannak, viszont annak a hírek sem lehet föltétlenül hitelt adni, hogy *Di Pietro* pápasága látszik a leginkább valószínűnek. Annyi bizonyos, hogy a szentkollégiumra a lehető legrosszabb hatást tette *Combes* miniszterelnök magatartása. Nem lehetetlen, hogy *Combes*nek a pápai gyászistentiszteletéről való rideg távolmaradása befolyással lesz a pápaválasztásra is.

Róma, július 30.

A bíbornok-vikárius intézkedett, hogy a pápaválasztógyűlés közben a város több templomában istentiszteletet tartsanak a pápaválasztás szerencsés kimenetelére.

Oreglia bíboros a Vatikánba vezető összes telefonvezetékeket elvágatta, hogy a konkláve titkait ez uton senki el ne árulhassa.

Róma, július 30.

Az egyre kiélesedő választási harcban *Rampolla* és pártja egyre több tét nyer. Az *Osservatore Romano*, a pápai udvar hivatalos lapja, a következő bíbornokok életrajzait tárja készen abban a hitben, hogy ezek közül fogják az új pápát megválasztani: *Rampolla*, *Oreglia*, *Di Pietro*, *Vannutelli*, *Sarto* és *Gotti*. A Vatikán igazgatósága intézkedett, hogy a konklávé egy óra lássa el élelmiszertel, azt hiszik azonban, hogy a konkláve rövid pár nap alatt véget ér. A bíbornokok közt folyó tárgyalásokból most új pápajelölt neve került ki, akit nagyon komolyan vesznek. Ez *Di Pietro* bíbornok, az elhunyt *Leo* pápa volt protonotáriusa, aki erről a hivatalról a pápa halála után azonnal lemondott. *Di Pietro* bíbornokot nagyon engesztelenek embernek ismerik. Azt mondják, hogy *Rampolla* is az ő választása mellett agítál és hogy az esetben, ha *Di Pietro* lesz az új pápa, *Rampolla* továbbra is államtitkár marad.

Róma, július 30.

Oreglia, akire mint camelerlogora a legfőbb munka járul, minden reggel 5 órakor kel és 6 órától 7-ig a vatikáni kertben a hatalmas pinéak, ódrusok és oleanderek árnyékában tesz státkocsizást, 7 órától azután nincsen számára pihenés. A rendkívül nagy hőiség miatt ugyanis a bíbornokok egymásután utasítják vissza a tiszteletbeli hivatalokat és ez Oregliának ugyancsak sok gondot okoz. Körülbelül egy hét óta örökösen járnak-kelnek a teherkocsik és talpigák a Vatikán udvarában és valamennyi meg van rakva mézszel, téglával, gerendákkal és deszkákkal, mintha egy új ház építéséhez akarnának fogni. 150

ács és kőműves lakik állandóan a Vatikánban és ezekhez most még száz városbelit is fogadjak, mert a konkláve előkészületei rendkívül sok dolgot adnak. Tömegek léposóeljárót, ajtót, sőt néhány udvart is el kell találni és azonkívül egy nagy falat kell emelni, amelyen csak két szék bejáratot hagynak a konklávebeli bibornokok részére. Ezen a bejáraton két ajtó lesz. Az egyik belülről záródik és ennek a kulcsa *Oregliáná*, a másik pedig kívülről záródik, ennek a kulcsa *Chigi Mario* hercegnél, a vatikáni marsallnál marad. A konkláve szombat délután kezdődik meg és a 64 bibornok közül 62 fog benne részt venni, mert *Moran* bibornok sidney-i érsek, aki urban van, immár nem érkezik meg idején. *Cesini* palermói érsek pedig agg kora és betegsége miatt nem jöhet Rómába. Az a 64 lakás, amely a konklávé részére ki van jelölve, a Vatikánban azon szárnyán lesz három emeleten elhelyezve, amely a San-Damaso-udvarán van berendezve. Természetes, hogy az összes ott lakó prelátusoknak és egyéb méltóságoknak ki kellett költözniük ott levő lakásaikból. Minthogy nem volt éppen elegendő lakás, ideiglenesen egy soros téglafalat huztak és így osztották fel a lakásokat. Mindegyik lakás egy nagy szobából áll a bibornok részére és két kisebből a konklávéistája és komornyikja számára. A bibornokok szobájának berendezése kényelmes, de szerény. Egy ágy, négy szék, két támlásszék, egy íróasztal, íróasztal van bennük és még 1-2 szükséges tárgy. A második emeleten levő konzisztórium-teremben fogják megtartani a szentkollégium összes üléseit. A XIII. Gergely szárnyépületben, a földszinten vannak elhelyezve a konyhák. A konkláve ajtónálóivá több papot neveztek ki, akikre nézve négynapos turust rendeztek be, ne mindenki azt hiszi, hogy erre nem fog sor kerülni, mert remélik, hogy két nap alatt meglesz az új pápa. *Pio Centra*, XII. Leo háti komornyikja, akinek lakását szintén foglalják a konkláve részére, néhány napra üdülői utazott, de augusztus 4-re visszaérkezik, mert jogosan őt illeti meg, hogy az új pápa második komornyikja legyen.

Róma tele van idágonokkal. Különösen sok az angol, akik otthagyták a hűvös Svájcot és szenvedik a rettenő hőséget. Nekik látványosság kell és minden vágyuk abban kulminál, hogy meglássák, milyen színű a Vatikán híres kéményének füstje. Ha sötét a füst, az azt jelenti, hogy a szavazó cédulákat vízes szénába csavarva, égették el, tehát a szavazás nem járt eredményre. Ha világos a füst, akkor száraz a szén. Ez azt jelenti, hogy: habemus papam! Legáltalább úgy beszélnek Rómában a vatikáni kémény figyelőit.

Berlin, július 30.

Rómából táviratozza a *Berliner Tagblatt* tudósítója: Szavahihető forrásból értesülök, hogy *Rampolla* bibornok az első szavazáskor arra fogja kérni hívét, hogy vagy *Di Pietra*, vagy *Segna* bibornokra adják szavazatukat. *Segna Rampolla* kreaturája és tehetség tekintetében teljességgel nulla.

Róma, július 30.

A király tegnap délelőtt magához hívatta *Morin* külügyminisztert és két óráhosszat tanácskozott vele. A miniszter jelentést tett a pápa halála óta történt eseményekről és a katolikus hatalmak álláspontjáról a pápaválasztás kérdésében. A miniszter konstataja, hogy a hatalmak meggyőződhetnek arról, hogy a pápaválasztás az olasz Rómában békés körülmények közt és a szentkollégium szabadságának és tekintélyének legszigorubb megóvása mellett mehet végbe. A királyi kormány engedi a dolgok természetes folyását és egyedül és kizárólag rendőri hatalmának gyakorlására szorítkozik, hogy megvédelmezze a közrendet a Péter-templomban és az apostoli palotákban kívül. Ami az érekapu mögött történik, az az egyházi kamarás és a kollégium dolga. A katolikus hatalmak osztják teljes mértékben az olasz kormányt az álláspontját és ismételt dicsőítően emelik ki a minaszterű rendet és nyugalmat, amely most uralkodik a városban, az olasz kormányának való érintkezésükben.

A szentkollégium ezt hallgatagon az által ismerte el, hogy ezuttal nem is érintette azt a kérdést, vajjon a konkláve Rómában tartassék-e meg. El várakozással ellentétben a kollégium mégis szükségesnek tartotta, hogy a hatalmak előtt ünnepélyesen tiltakozzék a szentszék helyzete ellen, amelybe világi uralmának olvosztása folytán került. A kollégium megerősíti mindama kijelentéseket és tiltakozásokat, amelyeket IX. Pius és XIII. Leo a világi uralom elvétele ellen és az egyházat megillető jogok megsértése ellen hirdettek, és inti a hatalmakat, hogy teljes erejükkel lépjenek sorompóba a szentszék függetlenségéért érdekében, mert abban van az egyház szabadságának egyetlen biztosítéka.

Az olasz kormány biztosra veszi, hogy a katolikus hatalmak, amelyek nagyon jól tudják, hogy a szentszék szabadsága sohasem volt oly érintetlen, mint az utolsó 33 esztendőben, válaszul nélkül hagyják a kollégiumi jegyzéket. Az olasz kormány a jegyzékben csak annak a bizonyítékát látja, hogy a kollégium sértetlenül akarja átadni az új pápának Leo pápa politikai örökét. Ha más-képp volna is, a kormány a szentszékkel szemben való törvényes kötelességeit tovább is teljesíteni fogja, de jobban fog vigyázni arra, hogy az állam jogai minden irányban és minden körülmények közt megóvassanak.

Róma, július 30.

A Sixtus-kápolnában ma volt az utolsó gyász-mise XIII. Leo pápáért, melyet Vannutelli Vince biboros szolgáltatta. A gyásznapon 54 biboros, a külföldi államok képviselői, és főnemesség és nagyszámu meghívott vendég volt jelen.

Róma, július 30.

A Sixtus-kápolnában ma volt az utolsó halotti mise, amelyen *halvankéti bibornok* jelent meg. Káprázató látvány volt: kétfelől hosszú sorban a bibortaláros egyházejedelmek, mindegyik biboros lábainál a titkárok ültek. Sok az agyastán, törődött ember a bibornokok közt, de akárhány még egész fiatalos külsejű és széles termetű.

A San Damaso-udvart nem vonják be a konkláve helyiségének elválasztott területébe, ellenben a hatalmas boltíves folyosót az udvar bal-felén magas és vastag falal összekötik a földszinten levő tágas helyiségekkel. Itt ül össze a konkláve.

Oreglia bibornok-camerlengo ma küldötte szét a bibornokokhoz a latinnyelvű meghívókat, hogy holnap pénteken jelenjenek meg a Vatikánban a szentmisén, délután 5 órakor pedig violaszíni taláiban jöjjenek a kápolnába, ahonnan a keresztel kezében ő, a camerlengo, a konklávéba fogja vezetni a pápaválasztókat.

Róma, július 30.

Hír szerint *Leo* pápa hat év előtt gróf *Soderini* annak kérésére megbizta az ő főpapsága történetének megírásával. Ugy hírlik, hogy ezen munkának nem szabad előbb megjelennie, mint egy évvel a pápa halála után és nem szabad sem védelmezni, sem vitakozni jellegűnek lennie. A munka-alapját kizárólag csak amaz okmányok szolgálhatók, melyeket az elhunyt pápa gróf *Soderininak* rendelkezésére bocsátott *Leo* pápa, hogy ne befolyásolja *Soderini* írói függetlenségét, sohasem akarja megtekinteni a már életében elkészült munkának egy részét sem.

Róma, július 30.

A Sixtus kápolnában immár elrendezték a pápaválasztó-gyűlés céljára. 64 diszülést állítottak fel, melyek ibolyaszínű szövettel vannak bevonva, kivéve *Oreglia* biboros ülést, amelyet zöld bársony takar.

Róma, július 30.

A *Giornale d'Italia* szerint a biborosok egyik utolsó ülése elő terjesztették XIII. Leo pápának a jövő pápaválasztó-ülésre vonatkozó intézkedéseit. A pápa idevonatkozó okirata, melyet 1882-ben latin nyelven szerkesztettek, és amely: *Fraedecessores nostri* szókkal kezdődik, emlékeztet mindenekelőtt régebbi pápáknak a pápaválasztó-gyűlésre vonatkozó határozataira, különösen a IX. Pius-éra és a szentszéknek az ellenséges uralom alatt való helyzetén panaszodik. Ajánlja, hogy halála után tíz nappal kezdjék az új pápa megválasztását és tanácsolja, hogy a pápaválasztó-gyűlést Rómában tartassék meg, kivéve ha ennek teljes szabadsága nem volna biztosítva. Továbbá szívükre köti a biborosoknak, hogy óvják meg sértetlenül a szentszék jogait és a jövő pápa választásánál ne személyes vonalomtól, hanem az egyház javának gondolatától vezették magukat. Ezután azon szabványok következnek, melyeket a pápai szék üresedése alkalmával kell betartani. Emeltet szabályzatot másolatban ki- osztották az egyes biborosok között. A szabályzatokon megjegyzés van, mely szerint azok teljesen titokban tartandók és hogy a biborosok kötelességük példányuknak visszaadására.

Róma, július 30.

A pápaválasztógyűlés tagjai holnap délután fél 6 órakor teszik le esküjüket.

— BUDAPESTI NAPLÓ Július 31-iké új előfizetés nyílik a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejár, méltóztatassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

HIREK

Budapest, július 30.

— Személyi hírek. *György* bajor herceg ma este Ischbe érkezett. — Dr. *Kovács* Aladár, a Budapesti Ünkeletes Mentő-Egyesület igazgatója ma Drezdába utazott, hogy résztvegyen az ottani mentő-kongresszuson.

— A királyi dragonyosrezde. Ischből jelentik, hogy a király ma délelőtt 10 órakor fogadta a 11. dragonyosrezde küldöttségét, amelyik a király ezred-tuajdonosságának 60-ik-évfordulója alkalmából érkezett. Délután a tiszték hivatalosak voltak az udvari ebédező. — A küldöttség tisztjei ma este 6 felsége vendégként látogatták meg a színházat. Az előadás a király, *Lipót* bajor herceg és annak családja is jelen voltak. Az ezred altiszteit 6 felsége rendeletei 1 órakor a Baierischer-Hof szállóban ebéddel vendégtelték meg. A tiszti küldöttség éjjel 1/2 órakor elutazott.

— Orosz tiszték a román királynál. Bukarestből jelentik: *Károly* király ma a Peles-kastélyban fogadta 18. orosz gyalogrezdenek tiszti küldöttségét. Az ezred tiszteletre adott díszében a király pohár-köszöntőt mondott, amelyben megemlékezett az ezrednek a plevnai ütközletben tanúsított bátorságáról. Poharát az ezredre, *Miklós* cárra és a bator orosz hadsereg dicsőségére emelte. Az ezred parancsnoka megköszönte az ezreddel szemben tanúsított jóindulatot és poharát a királynak, a királyi házra és a vitéz román hadseregre ültette.

— A fővárosi polgárság Petőfi ünnepe. *Petőfi* Sándor halálának 64-dik évfordulója alkalmából Budapest polgársága lelkes ünnepélyt rendezett az asztaltársaságok központjának Baross-utcai felcsiszolt kert-helyiségében. Az ünnepélyt az *Acélhang* dalárdája nyitotta meg, mely után *Gara* József szerkesztő elnök mondotta el negyhatású emlékszóvét. Utána tünnetű tetszések között *Barabás* Béla országgyűlési képviselő tartott beszédet. Majd *Benedek* János országgyűlési képviselő, *Mezey* Péter, *Fényffy* Kálmán, dr. *Rusznayk* Dezső, *Szelesay* György és mások beszéltek, mire a dalárda a legszebb *Petőfi*-dalokat énekelte.

— *Czobor* Béla betegsége. *Esztergomból* táviratozzák: Dr. *Czobor* Béla egyetemi tanár állapota annyira jobbra fordult, hogy már látogatókat is fogadhat. *Czobor* kijelentette, hogy 6 kutatás közben szédült el, elesett és egy kis agyrázkódást szenvedett. *Gedeon* főorvos véleménye szerint pár nap múlva Budapestre lehet szállítani.

— *Barlovác* távczása. A *Neues Wiener Tagblatt*-nak jelentik *Belgrádból*, hogy *Kriszties* bécsi szerb követet és *Barlovác* budapesti szerb főkonzult nem-sókára visszahívják állomásukról.

— A cár az árvízkárosultaknak. *Pétervárról* jelentik: *Obolenski* herceg szárnysegédet az árvíz-sújtott vidékekre küldték, hogy ott az árvízről leginkább károsult lakosság között a cár nevében 200.000 rubelt osszon ki.

— Új egyetemi magántanárok. A hivatalos lap mai száma közli, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter dr. *Cholnoky* Jenő budapesti tudományos egyetemi földrajzi adjunktusnak a budapesti tudományos egyetem bölcsészettudományi karán a *leíró földrajzból*, dr. *Somló* Bódog, a nagyváradi kir. jogakadémia rendes tanárának a kolozsvári *Ferenc* József magy. kir. tud. egyetem jog- és államtudományi karán a *politikából*, *ilyefalvi* dr. *Vitéz* Géza sárospataki ev. ref. jogakadémiai tanárnak a kolozsvári tudományegyetem jog- és államtudományi karán a magyar közgazdasági jogból, dr. *Fázmány* Zoltán, a kecskeméti ev. ref. jogakadémia rendes tanárának a budapesti tudományos egyetem jog- és államtudományi karán a római jogból egyetemi magántanárként történeti képesítését jóváhagyólag tudomásul vette és a nevezeteket minőségükben megerősítette.

— *Bucus* a Krisztinavárosban. A Krisztinavárosban, a főváros kedvelt budai kerületében a jövő hónap 9-én tartják meg a szokásos búcsút a templom védőszentjének szent Krisztinának tiszteletére. Ez a búcsu szokott egyike lenni a legnépesebbnek a kerületek búcsúi között. Délelőtt 10 órakor lesz az ünnepi zenés mise, amelyen az uralmas nővérek Felső-hegy-utcai intézetének növendékei énekelnek, s közben *Rostadny* Kálmán plébános vezetésével körmenet lesz.

— A király ajándéka. *Bécből* jelentik: *Lauer* József hordár volt az első, aki az elmebagy *Reichot* föltartoztatta, amikor a *Mariahilferstrassen* a király kocsija felé akart rohanni. Tegnapi *Lauer* a rendőrlőkapitányságra hívták, ahol értesítették, hogy a király kabinetirodája útján jutalmul kétszáz koronát küldött neki.

— Tanítók gyűlése. A magyarországi tanítók országos bizottságának igazgató-ülése augusztus hó 8-án, hétfőn délelőtt 10 órakor a *Ferenc* József Tanítók házában ülést tart, amelynek tárgya: Az augusztus 18-iki közgyűlés előkészítése.

— **Edvárd király és a víz.** Edvárd király nem bánja, lehet víz is a pohárban, amelyet ráköszöntenek. O ezért nemcsak hogy meg nem hargaszik, de épp oly megiszteltetésnek veszi a vizes-tószót, mint a borosat. Hogy mit jelent mindez, mi az aktualitása ennek a hírnök? Hát az, hogy egy angol tengerész maga fordult a királyához a különös kérelemmel, hogy a bort víz is pótolhassa a királyra való pohárköszöntésnél. És hogy ezt rendeletileg hozza be. A tudósítás, amely a dolgról szól, nem mondja meg, mi bírta rá a tengerészt arra a kérelemre. Elég az hozzá, hogy Edvárd király nem ütközött meg rajta, ellenkezőleg kegyesen bánt el vele s kabinetirodájára révén leiratolt intézett a tengerésztiszthez a főnnebb említett bejegyzéssel. Rendelést azonban nem bocsátott ki, mert nem akart a tengerészügyi miniszter jogkörébe nyúlni. Hanem csak felhatalmazta a tengerésztiszteket, hogy közölje a dolgot bajtársaival. Az alkalommalosan azóta bizonyára újijongva mondják a felköszöntöket Edvárd királyra, remélhetőleg — vízzel.

— **Halász Ferenc kitüntetés.** A Gyöngyösi Ijúsági Egyesület, amely e nemből az országnak legelőször szervezett egyesülete, dr. Halász Ferenc közoktatásügyi miniszteri osztálytanácsost a magyar nép művelődésének tetterszög elmémozdítása körül szerzett érdemeiért örökös tiszteletbeli tagjává választotta. Az erről szóló díszes oklevél a város legtekintélyesebb földmivelő polgáraiból álló küldöttség élén Varga Tivadar egyesületi igazgató ma nyújtotta át Halász Ferenc osztálytanácsosnak. Halász kijelentette, hogy annál nagyobb örömmel fogadja e kitüntető elismerést, mert mint Gyöngyös város díszpolgára tulajdonképpen polgártársától nyeri e megiszteltetést, és ígérte, hogy a városnak tanügyi tekintetben való fejlődése ezután is gondoskodásának legfőbb tárgya lesz.

— **Vértessy Sándor temetése.** Rendkívül nagy részvét mellett szentelték be ma délelőtt vértessaljai Vértessy Sándor, a budapesti ítélőtábla nyugalmazott elnökének holttestét a városmajor-utcai gyászházban. A fehér selyemkaróval borított díszes érokororsót ma reggel a ravatalos teremmel alakított hátsóobából az entrepreneur emberei kibozták és a gyászház kertjében a bokrok és virágok között tették ravatalra. A gyöngyösi ravatalompompás koszorúk borították. Koszorú küldöttek: a budapesti királyi ítélőtábla, a kereskedelmi minisztérium tisztikara, 6 felsége személye körüli minisztériumának tisztikara, Wekerle Sándor gróf, Andrássy G. uia, gróf Andrássy Tivadar, Szalay Péter, ifjabb Hollán Sándor, özvegy Arany Lászlóné stb. A beszentelés teltizenegy órakor vette kezdetét, de ez időnél már jóval előbb megtelt a kert gyászoló közönséggel. A gyászókat az elhunyt fiait: Vértessy Géza, 6 felsége személye körüli miniszteri tanácsos, Vértessy Kálmán kereskedelmi minisztériumi miniszteri tanácsos, és Vértessy Sándor pénzügyminiszteri segédtitkár fogadták. Küldöttségileg jött el a gyászszertartásra a budapesti királyi ítélőtábla tisztikara, Feneisz István tanácselnök vezetésével; nagyszámban jelentek meg 6 felsége személye körüli minisztériumnak, a kereskedelmi minisztériumnak és a pénzügyi minisztériumnak tisztviselői.

A gyászoló közönség soraiban többek között ott voltak: Láng Lajos kereskedelmi és Pócs Sándor igazságügyi miniszterek Wekerle Sándor, a közigazgatási bírság elnöke, Hegedűs Sándor és Jospovitch Géza valóságos belső titkos tanácsosok, Sárkány József, a kir. tábla elnöke, Bernáth Géza és Popovics Sándor államtitkárok, Hammerberg Jenő koronagyőzész, báró Harákányi Frigyes báró Wodáner Albert, Szalay Péter, Szalay Imre, Acsányi Emil, Kovácsy Sándor és Gyöngyössy János miniszteri tanácsosok, Meszlényi Pál és Kóvostyeczky János országgyűlési képviselők, Concha G. uia grófok, Dezsőffy Géza kuriai bíró, Nádosy Imre, Fráter Imre, Wetzel, a szabadalmi hivatal főnöke, ifj. Hollán Sándor stb. Távirattalgi kimentették magukat a szertartásról a képviselőházi ülés miatt a gyászoló család: Darányi Ignác földmivelési miniszter, gróf Andrássy Gyula és Tivadar. — A kiterjedt gyászoló család a ravatal körül foglalt helyet és Tálos Laos krisztinavárosi plébános-helyettes nagy és fényes segédlettel beszentelte a koporsót, a szertartást a kórus gyászeneké követte, amivel a beszentelés véget ért és a közönség eltávozott a gyászházból. Szertartás után az entrepreneur emberei a család tagjainak jelenlétében becsomagolták és elhelyezték a koporsót a díszes fogaton, amely a holttesttel megindult a Déli vaspálya felé. A koporsót a vaspálya személypályaudvaráról délután telt órákor indították utnak Moór felé s együttutazott a koporsóval a gyászoló család és rokonság is. Moórtól pénteken délután 5 órakor niolagos beszentelés után örök nyugalomra helyezik. Az engesztelő szentmiseáldozatokat augusztus 1-én délelőtt 10 órakor tartják meg Moóron, valamint Budapesten, a Jézus szent szíve templomban.

— **Képviselők párba.** Molár Jenő és Borbély György képviselők a tegnapi éjszakai képviselőházi ülésen fölmerült lovagias ügyüket ma reggel pisztoly-párbaival intézték el. A párba reggel kilenc órákor volt a Ferenc József honvédségi lakonyában. Molár Jenő segédei voltak Helebronth Géza és Eitner Zsigmond orvosok dr. Bárdis ezredorvos; Borbély György segédei voltak gróf Andrássy Tivadar és Kiss Ernő, orvos dr. Koszthka Emil törzserosv. A föltételek voltak: huszonöt lépés távolságról egyszeri golyóváltás, sima, légynélküli pisztolyokkal; öt másodperc idő a célszóra. Az ellenfelek egyszerre löttek egymásra, de a golyók nem találtak. Az ellenfelek kibékültek.

A képviselőház tegnapi zárt ülésében heves szóváltás támadt Ugron Gábor és Ivánka Oszkár képviselők között. Ugron Gábor a mai nap folyamán két barátját bizta meg, hogy elégtételt kérjenek Ivánka Oszkártól.

— **A meghalt pápa lelke.** Azt híhtné az ember, hogy ha lelke elszakad földi porhüvelyétől, akkor egyenes uton száll el istenéhez. Lisszabonban vannak sokan, akik nem ezt hiszik, hanem azt, hogy az elhunyt ember lelke egy kis kerülővel jut el tulvilági lakóhelyére. Lisszabonban ugyanis huszonegyedikén délután négy óra tájban, mint onnan jelentik, száz meg száz jámbor hívő gyűlt egybe a Largo de Katherixon, s térde borulva, keresztet vetve leste, hogyan vonul az égbe a halott pápa. Először egy óeg jámbor anyóka pillantotta meg és imádkozva borult a földre, azután a többiek is megállták egy tündöklő csillag alakjában, éppen a Tujo felett nem messze a naptól s akkor már senki sem kételkedett abban, hogy csakugyan a pápa égbe szállt lelkét látja. Csakhamar elterjedt a hír a városban is, s a tudatlan nép tödült a látványra. A hitetlen lapok ugyan azt állították, hogy az a csillag a rendes esthajnali csillag, amelyet kivételesen, rendkívül tiszta időben naplemente előtt is látni lehetett, — de a jámbor nép mégis szentül meg van győződve arról, hogy a halott pápa lelkét látta.

— **A magyar Falb.** A híres időjósok konkurrense van Magyarországon. Szerkesztőségünkbe ma egy sokszorosított cédula egyik példánya érkezett, amely a következő sorokat tartalmazza:

Varga László Sirius budapesti természeti időjós jóslata 1903. augusztus hóra. Augusztus 5-ikétől 10-éig nagy zivatarok és viharokkal, mint országos eső, mely nyugatról fog átvonulni, 10-ikétől szép idő kevés esővel, nagy eső, mely zivarral jó, 19-étől pár napig ismét szép idő kevés esővel. E hó 30-31-ikétől megkezdődnek kevés esőzések, egyes pár napokban a levegő szeles és kissé hűvös lesz 7 és 21 körül.

Maradék tisztelettel
Sirius budapesti időjós.

Budapest, 1903. július 29-én.

Ha a Sirius jóslatai beválnak, akkor örömmel bojkottáljuk Falbot és megbocsátjuk a Sirius jelentésének egynévelő grammatikai kezdetegységét is.

— **A földrendési értekezéslet.** A II. nemzetközi földrendési értekezéslet szombaton tartotta második ülését Strassburgban. A tudományos világban, amely a gyakori földrendések terennuma körül forgott, élénk résztvett dr. Kövesligethy Radó, Magyarország képviselője is. Este a város vendégei voltak a tudósok. A lakomán Back polgármester köszöntötte a vendégeket. Vasárnap reggel a vendégek megtekintették a schlehtadati várkastélyt, amelyet most restaurálnak. Hétfőn ismét ülés volt, amelyen Palazzo tanár (Olaszország) az olasz földrendési társulat összes kiadványait ajándéklát felajánlotta a nemzetközi központnak. A délutáni ülésen dr. Kövesligethy Radó elnököt, s megalakították a földrendési nemzetközi szervezetet.

— **Apulia ivóvíze.** Rómából jelentik: Apulia ivóvízzel való ellátásának fontos kérdése hosszas tanácskozás után közeledik megvalósításra felé. Törvény szabályozza majd az érdekelte vidékek állami segítését. A tervezet immár készen van és a költségvetések már közzétették. 19. február 1-én lesz Rómában a közmunkák minisztériumában a munkáknak árjeltes utján való kiadása. Arról van szó, hogy nagy víztömeget vezessenek, mintegy négy köbméter másodpercenként, a Sile-folyónak Avelino kerületében lévő forrásából Apuliába. A fűcsatorna melékvezetékével együtt 1600 kilométer hosszú lesz. A költségvetés 136 millióra ragnak és a munka 10 év múlva nyer befejezést. A közmunkák Olaszországban más téren is szép haladást mutatnak. Így egy legújabbban megjelent törvény több vasutnak kiépítését rendel el. Ezek között van a Róma és Nápoly között építendő, lehetőleg villamos územre berendezendő közvetlen vonal.

— **Általános sztrájk.** Barcelonából jelentik: A munkások egyesületének aláírásával ellátott és a város utcáin kiosztott kiáltvány fölcsillgja az összes munkásokat, hogy augusztus 3-án szünetessék meg a munkát.

— **Pelletan házasság.** A francia tengerészügyi miniszter, aki olyan sok alkalmat adott arra, hogy az újságok beszéljenek róla s aki a francia vicelapoknak gyakori hálás témája, szíval Pelletan, két hét múlva házassodik. És ezzel megint csak érdekesebb tette magát, mert egyjegyészeli demokratikus érteletől tett bizonyosságot. A menyaszonnya ugyanis egyszerű tanítónő, a neve Denise és Páris első kerületében végzi nemes hivatását. A lapok nem riadnak vissza attól, hogy a miniszterrel e jelentős elhatározása alkalmával is kedélyeskedjenek. Hátba azért választott tanítónőt ölete párjával, hogy antiklerikális érteletének megfelelően a kongregacionális tanítás ellen tüntessen. Továbbá arról is tréfálkoznak, hogy milyen változást idézhet elő a miniszter életében az, hogy asszony kerül a házhoz. A miniszter tudvalevőleg nem sokat ad az eleganciára. Nos hát a miniszterné szelid erőszakkal bizonyára módosításokat fog végezni férje ura toaletáján és szép nyakkendőket fog kötni a galléjára.

— **Fenyegető levelek a bolgár udvarban.** Szófiából jelentik: Itt nagy csodálkozással fogadják a külföldi lapoknak azt a híresztelést, amely a Ferdinánd fejedelem ellen szőtt összeesküvésről, trónjárának megintatásáról és a fejedelem szökéséről szól. Nem akad, aki komolyan venné e híreszteléseket Ferdinánd fejedelem kivül. Ó névtelen leveleket olvas és fél az összeesküvésről. Amikor a Danev-kormány visszalépett s Petrov és Petkov került a kormány élére, elterjedt itt az a hír, hogy elölgött Radko Dimitriev ezredes és Ljudszkano emigránsokat. A híresztelésnek volt néni alapja, mert Szavov hadügyminiszter a fejedelem parancsára készen volt arra, hogy Danev volt miniszterelnököt, az oroszbarát Dimitrievet és még másokat elfogasson, mert a palotában azt hitték, hogy a megbukott cankovisták rosszat forralnak. Szerencsére azonban nem történt meg mindez. Annyi bizonyos, hogy a Danev-kormány uralkodásának utolsó idejében számos fenyegető levelet kapott a fejedelem, hogy honnan származnak a fenyegető levelek, arra nézve minden párt mást állít. Maga a fejedelem minden jel szerint abban a meggyőződésben van, hogy Danev hívei köréből. Erre vall egy nagyllásu udvari tisztviselő nyilatkozata, aki ezt mondja:

— A palotába kötegszámra érkeznek a sok anonim levél, azal a fenyegetéssel, hogy levegőbe röptük a fejedelemet, ha nem enged szabad folyást a maqedón komité működésének.

A valóság az, hogy ha egyes pártok szemben állanak is a fejedelemmel, személye épp oly biztonságban van, mint egy nyugateurópai uralkodó.

— **A bileki katasztrófa.** A közös hadügyminisztérium ma egy bécsi távirat szerint a következő jelentést teszi közzé:

Szomban az állítólag magánlevelekből eredő közleményekkel, melyek szerint a július 20-án Bileknél történt balesetek száma folyton nagyobb mértékűt ölt, tudomásul veendő, hogy a hivatalos vizsgálatok szerint megerősítést nyer a már előbb megállapított szám, azaz, hogy 15-en haltak meg napzsúrás következtében. A 12. gyalogezrednek f. hó 22-én Nevesinje felé történt továbbvonulása alkalmával ezen ezredből 14 ember Bilekben maradt kórházi kezelésben. Ezek közül 27-én hatan jól felépülve követték az ezredet Nevesinjebe. A többiek tul vannak minden veszedelemben. Az eset hivatalos vizsgálata folyik.

Ölműzből táviratozzák, hogy a bileki katasztrófa áldozatai közt volt egy morvaországi katona is. Hadky tizedes a 12. gyalogezredben, aki a magyarországi Bródban született. Hadky négy realiskola elvégzése után önként lépett a katonai szolgálatba. A szerencsétlen kápir huszonkét éves volt.

— **Az aninal sztrájk.** Anináról táviratozzák: Az aninal bányászok Stájerlakon gyülekezvén, egyhangulag elhatározták, hogy mint tegnap este beszüntetik a munkát, miután az igazgatóság nem fogadta el követeléseiket. A bányászokhoz csatlakoznak az erdészeti fuvarosok is. E szerint most már Stájerlakon és Aninán csak a nagyolvasztónál, a kokszolótélepen és az építésnél alkalmazott munkások dolgoznak, a többi munkás, körülbelül 3500, nem dolgozik. Az óvintézkedéseket minden esethez nézve megtették. Eddig még nyugalom van.

— **Véres savargás.** Pétervárról táviratozzák: Michaelovban, 112 verstyre Tiflisztől, a tiflisz-batumi vonalon a munkások beszüntették a munkát és rendezavarásokat követtek el. A munkások öltartottak egy tehervonatot. A tömeg nem hallgatott a vasuti hatóság, a rendőrség és a katonai parancsnokságnak a szétoszlásra vonatkozó felszólítására. Amidőn azután a tömeg megkísérelte egy Borstbonból jövő vonal megállítását, negyvenfőnyi csapat állt ellen annak és

többször felszólította a visszavonulásra. A tömeg kö-záppal és revolverlövésekkel válaszolt. Erre a csap-pat parancsnoka tüzet vezényelt. *Tíz munkás halva maradt a helyszínen, tizennyolc megsebzült.* Ezután beállt a nyugalom és a vasúti forgalom is megindulhatott.

— **A titokzatos puskaadurrogás.** A lapunk mai számában megemlítet lisszaboni titokzatos esetre vonatkozólag ma már megjött a valamivel világosabb hír. E szerint a következő dolgok történtek a „Da Adjuda” királyi palotában: Mint rendszeren, július 24-ikén az őrség kivonult, s egy *Mello* nevű katona elfoglalta pontját a királyné lakosztálya előtt. Hirtelen rettenetes zajongás támadt, az őrség előrohant és a közeli csapatok glédába állottak, az *örtállók katona tüzelt*, ami csak a legrendkívülbb esetben szokott történni az ilyen exponált helyen. Az őrség parancsnoka a szerencsétlen Mettot átlőtt mellet pillantotta meg a földön. Hogy mi történt, bővebben nem lehetett kinyomozni. Hivatalos részről kiadták a jelszót, hogy az *örtállók katona maga lötte agyon magát.*

— **Két testvér öngyilkossága.** *Berlín*-ből távirat-zok: Nagy feltűnést keltő öngyilkosság történt tegnap este a Lützow-utcában. Két testvér, *Gutknecht* nevű, akik közül az egyik tanítónő, a másik festőnő, harmadik emeleti lakásuk ablakából az utcára vetették magukat, mert lakásuk bérét nem tudták megfizetni. Öngyilkosságukat azonban szenzációs körülmények között hajtották végre. Este tíz órakor bezárkóztak szobájukba és kinyitották az ablakot. Az ifjabbik testvér, aki körülbelül husz esztendő, lekiáltott, hogy a közönség vonuljon félre, mert le akarunk ugrani az ablakon. Azután sőbontott hajjal az ablak párkány-zatára lépett s kezével a felső keresztárn meg-fogózkodott, mintha minden pillanatban le akarná vetni magát a szédületes magasságból. Testvére mögötte állott s mind a ketten még érthetetlen szavakat kiáltottak le. Lenn az utcán nagy tömeg csődült össze s a rendőrök fölkiáltották a lányokra, hogy rögtön távozzanak az ablakból, kívül-ről az ajtó igyekeztek lönyitni, de ez nem sikerült, bár lakatost is hívtak. A két testvér visszavonult az ablaktól, de csakhamar ismét megjelentek az ablak párkányzatán. Lenn már a tüzelőtség is megjelent, mire a két testvér egymást átkarolva, leugrott. Előbb az első emeleten lévő kiálló vasárcsra buktak, amely erősen elgörbült, azután pedig fejfel lefelé az utca közepére s ott mozdulatlanul fekvé maradtak. Aruk iszonyuan összezsúrodott. Az ifjabbik testvér azonnal meghalt, az idősebbik az éj folyamán a kórházban halt meg.

— **Elfogott sikkasztó.** *Zsolnár*-ról jelentik: *Róth*, rutkai állomás titkár, aki 1899. áprilisban 50.000 koronát sikkasztott el az állomás pénztárából, vasárnap elfogták *Nagy-szombatban*. Az elsikkasztott összeg-ből 10.000 koronát, valamint egy bréma-amerikai jegyet találtak nála.

— **Al-siketnéma.** Ma délelőtt tíz óra tájban az Arany János-utca több házában egy ember járt, aki okmányokat mutatott elő, hogy *ó Krausz József* siketnéma s jogosítva van a temesvári siketnéma-intézet számára könyvradományokat gyűjteni. Sokan adtak is neki egypár forintot. Nem sokkal ezután azt történt, hogy Krausz József el az Arany János-utca több ember, aki neki pénzt adott, beszélgetni hallotta az utcán egy másik emberrel. Rendőrt hívták, aki a szimuláns siketnémat bevitte a főkapitánysághoz, ahol *Thury* fogalmazó fogta vállatára. Krausz József itt is ügyesen csinálta a dolgát, úgy hogy a fogalmazónak is nagy munkájába került, amíg le tudta leplezni hogy közönséges szélhámos. A rendőrség ezek után leartóztatta.

— **Tűzvéss.** *Hatvanból* táviratozzák: A waggon-köloszondó-társaság hatvani telepe lángokban áll. Husz toherkocsi, óriási laanyagratkús és a műhely égnék. A város lakossága, a vasúti, cukorgyári és városi tűzoltók együtt dolgoznak husz feckendővel a tűz oltásán. *Hatvanban* ez már ma a második tűz. A kárt több százezer koronára becsülik.

— **Életuntak.** *Klein Re:z* 29 éves könyvelő az éjszaka a Vámbház-körúton marórgott ivott. A Rókus-ban apólják. — *Fábián György* 37 éves pincér tegnap jött a fővárosba Igófüredről, hogy mellbetegségét gyógyíttassa. A keleti pályaudvaron azonban mérget ivott. A mentők a Rókus-kórházba vitték. — *Bergenthal* Salomon 16 éves szabótanon az éjszaka a Rudolf-rakpartlra a Dunába ugrott. A közlemben horgonyzó hajósok azonban észrevették, utána eztek és kimentették. — *Nemeskei* Ágoston 35 éves zsakóé az este a Hársia-utóban részegen bandukolt hazafelé. Egyszerre előrántotta a bicskáját és a járóléki szem-létárra felmetszette a bal karján az ereit. A men-tők a Rókus-kórházba szállították.

— **Sikkasztó kereskedelmi tanácsos.** *Drezd*-ből táviratozzák: Az államügyesség 100.000 márka biztosíték fejében sem helyezte szabadlábra *Hahn* Viktor titkos kereskedelmi tanácsost, aki, mint egy nagy bank cégvezetője, jelentékeny sikkasztásokat követett el.

(x) **Capilliar** tudományos alapon készült egyet-len biztos és azonnal ható hajnövesztő és hajápoló-szer minden hajbetegség, őszülés és kopaszodás ellen. Egy üveg ára 5 korona. Főraktár: Magyar király-gyógy-szertár Budapesten, Marokkó-utca 2, valamint minden nagyobb gyógyszerháza és drogueriában is kapható.

(x) **Kriegner-féle** akácia arc créme 2 K. Főrak-tár Budapest, Calvin-téri gyógyszerár.

(x) **4 1/2 kg. Gyöngy-kávét** 15 K. küld bérmentve *Belák István* kávé-magazin Budapest, Rottenbiller-u. 4.

A becsukott tenorista.

— *Megtárgadott eskü.* —

Budapest, július 30.

Del *Zopp* tenorista, akit mint röviden megirtuk, az adósok börtönébe zártak, valósággal a nap hőse lett Bécsben. Már hasábos tudósítások jelennek meg és jogászi körök is nyilatkoznak tudományosan az esetről. A N. W. T. részletesen elmondja a következőkben, milyen előzmények után jutott a börtönbe a vagyont bevalló eskütől tartózkodó énekes. Hitelezője, aki idéig juttatta, *Baumgartner*, akivel del *Zopp* éve-kkel ezelőtt a legbensőbb baráti viszonyban volt. Ha-nem egy napon megszakadt a barátság, s akkor *Baumgartner* bepörölte a tenoristát hatszáz korona erejéig, amelyet állítólag kölcsönzött neki. A vádolt vitatta ezt; azt állítván, hogy nem kölcsön, hanem ajándék, s más egyéb formában jutott hozzá ez az összeg *Baumgartner* részéről. A harmadik fórum akkoriban úgy döntött, hogy del *Zopp* nem adós, ha leteszi a főesküt, hogy mindaz, amit *Baumgartner*től kapott, ajándék volt. Ha akkor a tenorista le-teszi ezt az esküt, a pört megnyerte. De hi-vatkozott a felekezetenélküliségre, nem esküdött meg a keresztre és így eltiltették a bateser ko-rona lefizetésére. Időközben *Baumgartner* a te-norista anyja bepörölte ezer korona tartozás miatt és végre is hajtatta. Ez az ellenpör okozta hogy *Baumgartner* a maga eljárását a tenorista ellen szü-neteltette. De nemrégiben egy nyilvános parkban találkozott a két ellenfél, s akkor heves jelenet játszódott le közöttük, melyek során a tenorista szidal-mazta a hitelezőt. Ez bepörötte most egykori bar-átját becsületértés címén, de följuttotta a régi pört és foglaltatott is; de bizony nagyon sovány, mind-össze hatvanöt korona eredményel. A hitelező ügyvédje szorította erre a vádoltat a vagyoni álla-potot bevalló esküre, hogy csakugyan szegény. Az esküt del *Zopp* megtárgadta és ennek „a megtárgadott eskünek a kikényszerítésére” esküdték el. Del *Zopp* most egy ügyvéd barátával beadványt intéztetett az igazságügyminiszterhez, abban el van mondva a sok esztendő huzavona és pörökösödés históriája. s annak az eldöntését kéri, vajjon lehet-e egy felekezetenél-kült esküre kikényszeríteni. A beadvány hivatkozik egy 1816-iki udvari dekrétumra, amely az ugynevezett *memnonita esküről* szól s azt hangoztatja, hogy az olyan felekre nézve, akik vallási szempontból megengedhetlenek tartják az esküt, elegendő az ünne-pies kijelentés a kényujáással.

A bécsi lap erre vonatkozólag jogászi vélemény-t is közöl, amely érdekesen viágítja meg az ilyen ügy-nek minden eshetőségeit.

A szóban lévő esküre vonatkozó szabályok, így szól a vélemény, egy 1874-ik május 15-iki törvényen alapszanak és úgy rendelkeznek, hogy csak azokat, akik hitüknél fogva tartják megengedhetlennek az esküt, mint például a memnonitai vallatbarják *kéz-jogással*, miután az esküre felszólították őket. A fele-kezetenélküliekre nincs a törvényben semmiféle különös rendelkezés, egyszerűen abból az okból, mert abban az időben a törvényhozás egyáltalában nem tudott még felekezetenélküliekről. Csak azokra nézve van megállapítva a kivétel akik *pozitív* hitel alapján nem akarnak megesküdni. A felekezetenélkülieknek abban a formában kell megesküdniük, amely abban a vallás-ban van előírva, amelyhez azelőtt tartoztak. Ha pedig olyas-valakinek kell megesküdni, aki esetleg már *mint fele-kezetenélküli született*, erre nézve apja vallásának a for-maságát tartják be. Egyébként ezek csak két sőségek, amelyeknek az esküt évensztégséghez és lényegéhez ké-pest nincs nagy fontosságuk és az egyszerű: „Eskü-szöm!” az igazmondást épp úgy megerősíti, mint a keresztre és a bibliára lebet eskü. Del *Zopp*ra nézve az az eset áll, hogy amíg az esküt le nem teszi addig fogságban marad, s attól a pillanattól kezdve, mielőt megesküszik rögtön szabad ember. Fogságba azonban nem terjedhet túl hat hónap. A büntető törvényköny-v szerint, ha valami tanu nem akar megesküdni, hat heti fogságot kaphat és minden újabb esküre való felszólítás után mindig újabb hat hét büntetést róhat-nak ki rá úgy, hogy ilyen módon *életfogytig tartó fos-gás* is előállhatna; s a gyakorlatban azonban hat hónap az összbüntetés határa. De még mindig nincs akkor

véglegesen fölmentve az eskü alól a vádolt, akinek az ellátását a felperes tartozik ez alatt a hat hónap alatt fizetni.

Del *Zopp*ot különben nem igen háborítja fel a fogság, mert tegnap például levelet írt a cellájából, s abban elmondván elfogatásának okát és körülményeit, levelet így datálja: Bécs, *Középkor*.⁴

FŐVÁROS

(*) **A vasárnapi munkaszünet.** A kereskedelmi miniszternek a vasárnapi munkaszünetre vonatkozó második rendelete sem hozta meg a békét. A főváros polgárainak nevében *Ehrlich G. Gusztáv* bizottsági tag ma kérelmet adott be a polgármesterhez, hogy a tanács tiltakozzék a miniszter rendelete ellen.

Kérelmében azt vitatja, hogy a miniszteri ren-delet a külteki kereskedők és iparosoknak az exisz-tenciáját teszi föltre. A vidéki élelmiszer-árusok va-sárnap reggel bebozótk árúkat a fővárosba, a piacon eladják, a fővárosban azonban nem vásárolhatnak semmit, s így a Budapesten szerzett pénzt hazame-nnek, va'ameilyik szomszédos községben költik el. Nagy igazságtalanságnak mondja a rendeletet ha annak intézkedéseit a szomszédos községekre nem ter-jesztik ki. Arra kéri tehát a tanácsot, hogy foglal-kozzék a dologgal s iron föl a kereskedelmi minisz-terhez hogy a vasárnapi teljes munkaszünetet vagy rendelje el az egész országra vagy legalább Pest-vármegyére is, vagy pedig engedje meg, hogy vasár-nap délelőtt tíz óráig Budapesten is nyitva marad-hassanak az üzletek.

A tanács mai ülésén tárgyalta a kérelmet s azt igaznak és méltánynak mondta. A tanács mai üléséből föl is írt a miniszterhez, hogy vagy engedje meg, hogy Budapesten is nyitva tartassanak az üzletek, vagy a fővárossal szomszédos községekben, különö-sen Ujpesten is rendelje el a teljes vasárnapi munka-szünetet.

(*) **A Kossuth mauzóleum.** A tanács mai ülésén tárgyalta a kiküldött bizottságnak a Kossuth-mauzó-leum építésére vonatkozó javaslatát. A tanács a mau-zoleum építésére az árjelést el is rendelte s kikötötte, hogy a Kossuth-mauzóleumot 1804. évi november el-sejéig meg kell építeni.

(*) **A főváros leánygimnáziuma.** A kultuszmi-niszter jóváhagyólag tudomást vette, hogy a fővá-rosi IV. kerületi leányiskolában eddigéleg magán-vállalkozásképpen ünnemlött s a gimnázium VII. és VIII. osztályának megfelelő továbbképző tanfolyamot az 1903/04. évtől kezdve a székesfőváros veszi át s ugyanabban az iskolában egyidejűleg az V. és VI. párhuzamos osztályt megszűnteti. A miniszter a latin nyelvnek, mint rendkívüli tantárgynak tanulását az V. VI. osztályu növendékeknek is megengedi, de csak úgy, ha a francia nyelven kívül, amely kötelező, mas rendkívüli tárgyat nevezetesen angol vagy olasz nyelvet, nem tanulnak. Mihelyt azonban a felsőbb leányiskola mellett levő latin irányu tanfolyam terveit véglegesen megállapítják, a tanács kötelessége lesz, hogy az egész iskolában tokozatosan életbe léptesse.

(*) **A kórházak élelmezése.** Néhány év óta vitakoznak a városházán, hogy a kórházakban szük-séges élelmiszert szállítást házikezelésbe vegyék, vagy önnentársak a mostani vállalkozói rendszer. Megjarta ez a kérdés valamennyi fórumot, anélkül, hogy pozítív eredményre jutottak volna, hogy melyik jobb és olcsóbb a két rendszer közül. Az egyik fórum a leg-határozottabban elengette, hogy a város élelmező-hivatalát szervezzen jól dotált állásokkal. A másik fórum azt vitatta, hogy a házikezelésben jobbnemő-ségű élelmiszert olcsóbban biztosít a város, mint vállalkozás után. A tanács mai ülésében határozott s a vállalkozó-rendszer önnentartása mellett döntött. A tanács elhatározta, hogy az élelmiszert szállításra ki-bírdeti az árjelést, még pedig alternative egy évre és három évre, külön a Duna jobbparti és külön a bal-parti kórházakra. Az élelmiszereket több csoportra fogják osztani, hogy az egyes csoportokra is adha-sanak be ajánlatot. A közgyűlésnek pedig jelentést fog tenni a tanács, hogy a házi kezelésre még nem tartja elérkezettnek az időt, de tanulmányozni fogja még a dolgot.

(*) **A főváros a zsolnai iparkiallítás-n.** A Zsol-nán tarandó felvidéki iparkiallítás igazgatósága a székesfővárost is megívta a kiállításnak augusztus hó elséjén leendő megnyitó ünnepére. A polgármes-ter ma körlevélben értesítette a meghívásról az összes bizottsági tagokat. Akik a kiállítást megnyitásban részt akarnak venni, a polgármesternél jelentkezhetnek.

SZÍNHÁZ, ZENE

* **Városligeti Színház.** A Városligeti Színház-ban legközelebb *Lehár* Ferenecnek Bécsben óriási sikert aratót *Pesti nők* című operettjét adják elő. Az udonságot *Föld Aurél* és *Mérei* Adolf alkalmazzák magyar színre.

* **A kobold.** *Wagner* Siegfried új operájának — mint *Berlín*-ből jelentik — *A kobold* lesz a címe. Hogy a bemutató előadás mikor lesz, még eddig nem tudni.

* **Budai Nyári Színház.** A budai nyári szin-házban holnap, pénteken lesz Gorkij Maxim nagy-sikerű drámájának, az *Ejnye* mendékhelynek huszon-egyedik előadása. — Szombaton és vasárnap *Hegedűs*

Fereneknek, az Operabaz tagjának vendégfelleléptével a *Fatinica* operette kerül színre.

** Puccini operája. Egy lívornói lap Puccini egyik barátjának levelét közli, melyben ez arról ad hírt, hogy a maestro a teljes győzelem után van. A szerencsétlen automobil-kirándulás következményeit jobbra kiveverte Puccini, éppen csak összefordadt lába gyöngé még teste hordozására s mankával jár. Dolgozik már *Madama Butterfly* című operáján, amely farsangra kerül bemutatásra. Torre del lago idillikus nyaralóját legközelebb elhagyja Puccini, hogy a jóval magasabb fekvésű Abetone hegyi levegőjében keressen végleges gyógyulást.

** A Magyar Zeneiskola (VII. Erzsébet-körút 27. és I. Vár. Országház-utca 12.) a jelen tanévvel immár 17. évfolyamát fejezte be. Nem nagy zajjal, de annál nagyobb sikerrel munkálkodott az eszme szolgálatában, melynek művelésére alakult, a klasszikus zene művelése mellett a nemzeti zene ápolására. Az intézet vezetői: *Lung György* székesfővárosi tanácsnok, elnök, és *Schnöller Lajos* igazgató. Tanári kara kiváló magyar zeneművészekből áll, kiknek képessége és tudása általánosan el van ismerve. Rendes tanárok: *Armandola Aranka*, *Büch Béla*, *Faludy Károly*, *Fusz Ferenc*, *Hackl N. Lajos*, *Gyűző Lajos*, *H. Kneifel Róza*, *Mancheit Jakab*, *Biedl Nándor*, *Rupnik Rezső*, *Schnöller Lajos* és *Waldmann Albert*. E mellett a legolcsóbb fővárosi zenei tanintézet. Eddig már 2368 tanítványa volt az intézetnek s 166 nyilvános hangversenyt rendezett. E hangversenyeken az előadott 2149 szám közül 891 magyar szerzemény volt. *A Magyar Zeneiskola* egy előkészítő, 4 rendes és 3 kíművelési osztályból áll. E fozatsát a zongorára és hegedűre osztály, az előkészítő osztályba olyanok is felvételtetnek, kik semmi előismerettel sem bírnak. Gyakorlati tantárgyai: zongora, hegedű, mélyhegedű, gordonka, fuvola, cimbalom, magánének színpadra képzéssel, úgy az opera, mint az operett számára. Beiratási díj a zeneiskola előkészítő- és a négy rendes osztályba 6 korona. Havi tandíj 8 korona. Beiratási díj a kíművelési és az énekosztályokba 10 korona. Havi tandíj 12 korona. Fűtés és világításért egész évre 4 korona fizetendő. A beiratkozás az új tanévre szeptember elején kezdődik.

** Műkedvelői előadás. A szabadkai egyetemi ifjak augusztus 2-án műkedvelői előadást rendeznek a Kassán felállítandó Rákóczi szobor javára. Az előadásban *Tárnoky Gizella* és *Pap Mihály*, a vidéki színeztetnek ez a két teljes tagja is részt vesz. A rendezőcsoporthoz élén *Sántó Gy. Miklós*, *Keller Benő*, *Grüner Sándor* és *Klein Gyula* egyetemi hallgatók állanak.

** A Színész-Egyletűből. Az Országos Színész-Egyletűben a nyári ünnep alatt *Vedresz Gyula* tükár végzi a beérkezett újdonságokat amelyek a nyári idősak dacára alaposan felszaporodtak. A Színész-Egyletű tanácsa első rendes ülését szeptember 1-én kedden délelőtt 10 órakor tartja meg.

** Jdelem egy nyári színházban. *Posonyban*, mint onnan jelentik, a nyári színházban a tegnapi jótékonyági előadás folyamán pánik keletkezett, amely könnyen végzetessé válhatott volna. A sűrűn megélt karzatok ugyanis hirtelen segélykiáltások hallatszóttak és csakhamar elértek a bir, hogy egy embert lezúrtak. Mindenki a kijáratok felé tödült s csupán néhány hidegvérű ember erélyes közbelépésének köszönhető, hogy szerencsétlenség nem történt. Kiderült, hogy egy fiatalember elájult a karzaton, de a gyors orvosi segítségnek sikerült őt hamarosan eszméletra keltetni. Az előadást azután nyugodtan folytathatták.

** A Zenéi Magyarországi zongora és hegedűi zenemű folyóirat megjelent 8. évfolyamán. 16. üzenete a következők szerint zeneműjónásokokat közli: I. *Tuppel Károly*: Anygalt hívott fel az érbe. II. *Huber Sándor*: Aki olvas, aki olvas felelősségül magyar dalokat. III. *Stankovich K.*: Natália Koló szerb nemzeti táncot. IV. *Cybor John*: Cupido kertjében című intermezzóját. — Előfizetési ára egy egész évre 24 füzetre 12 korona, félre 12 füzetre 6 korona. Előfizetheti a *Zenéi Magyarországi (Klöckner Ede)* zeneműkiadóhivatalában, Budapestn (VIII. József-körút 22/24).

MŰVÉSZET

□ Festészeti pályázat. Kiskun-Dorozsma községe a kegyurasági római katolikus templom festőművészeti munkálatainak biztosítására pályázatot hirdet s e pályázat rendezésével a Magyar Képzőművészek Egyesületét bízta meg. A munkálatok 10.000 koronát képviselnek.

A pályázat határideje folyó évi október hó 15-ike. A pályabírók tagjai: *Dudits Andor*, *Grünwald Béla*, *Jámbor Lajos*, *Tornai Gyula*, valamint a községi három kiküldöttje. A pályadíj a kivittel való megbízás. A pályázat részletes programja, valamint a székes főváros tanácsának a történeti festményeinek színes vázlataira kiírt pályázatának részletes programja a szükséges felvilágosításokkal együtt az egyesület titkárnál, *Balint Zoltánnál* kapható meg (Nagymező-utca 43. sz.).

□ A Nemzeti Szalon Zentán. Zenta városa a jövő hónapban nagyszabású mezőgazdasági és iparkiallítás rendez, mely iránt meggyezéses rendkívül nagy az érdeklődés. A kiállítás rendező-bizottsága elhatározta, hogy a kiállítással kapcsolatosan kép-

kiállítást is rendez, amire a Nemzeti Szalon művészeti egyesületet kérte fel. A Szalon igazgatósága dacára annak, hogy alapszabályszerű nyári szünetelt tartja, engedett a kérésnek s kiküldötte dr. *Róza Miklós* tükárt a rendezés módozatainak megállapítására. Ha a Szalon és a kiállítás rendező-bizottsága között létrejön a meggyezés, a látartat augusztus 15-ikén ünnepélyesen megnyitják s nyitva tartják egészen augusztus 25-ig.

□ Pályázat. A Magyar Inarművészeti Társulat *Margalit Gyulának* és *Margalit Kálmánnak* mint a *Közérdek* című heti lap kiadójának, illetve szerkesztőjének, megbízásából pályázatot hirdet a lap címkéjének megrajzolására. Különös feltétel, hogy a *Közérdek* tartalma a kompozícióban kitegyen, tudniillik, hogy az a ipar, a kereskedelem, a mezőgazdaság és a közlekedés szimbolusai esetleg allegóriái megfelelően föl legyenek tüntetve. A pályázaton csak magyar állampolgár vehet részt. A pályadíj 400 korona. A pályázat ez év augusztus hó 21-én déli tizenkét órakor jár le.

SPORT

* Kirándulás. A Turista egyesület budapesti osztálya augusztus 14-én nagyszabású kirándulást rendez a Magas Tátrába, s a Vág-völgybe. *Gallauer Károly* vezetése alatt. A társaság, a nyugoti pályaudvarból augusztus 14-én este 10 óra 30 perckor indul a el Trenosón felé a Vláraszorosba.

* Kottlingbrunnl versenyek. Végig érdekesek voltak ma is a versenyek, melyek főszáma a Kétévekes nagy handicapa volt. Tizenegy lovat nyergeltek fel e versenyre, mely az öreg Reeves gondozottja, *Tepp* szakmánya lett. A verseny igen szép lefolyás volt mert a távolosplán szép küzdelem volt a helyezettek között. Érdekes verseny volt a Triestingi díj is, melyben hat gyors lövünk mérkőzött.

E versenyben a tavalyi fiatal évjárat egyik legjobbja, *Wiking* maradt nyertes az igen gyorsnak bizonyult *Klara* elótt.

A versenyek eredménye a következő:

I. *Gátróverseny*. (Handicap) Díj 3000 korona. Távoltság 2400 méter. *Báró Uchritz Zsigmond Kozma öcsöce-je* (Seybal) első, *Mr. Field Hastrmann-ja* (Fürst) második, *Brachfeld L. Gyopár-ja* (Morton) harmadik, azután *Original*. Totalizátor: 10: 20. Helyrelogadások: I. 60: 56, II. 60: 59.

II. *Kétévekes eladóverseny*. Díj 2000 korona. Távoltság 1000 méter. *Gróf Trauttmansdorff L. Machia-celtije* (Krousil) első, *Egyedi L. Fűgedje* (Biechler) második, *Jankovich-Bésán Gy. Szemesje* (Neuman) harmadik, azután: *Szomjas. Granada, Rominten, Aszondja, Caudrv, Octavinas, Look here, Kinos*. Totalizátor: 10: 24. Helyrelogadások: I. 60: 66, II. 50: 78, III. 50: 90.

III. *Triestingi díj*. Díj 3000 korona. Távoltság 1200 méter. *Br. Harkányi I. Wiking-je* (Spencer) első, *Krausz L. Klara-ja* (Fries) második, *Br. Springer G. Ibea-ja* (Lewis) harmadik. Azután: *Belvedere, Bon soir, Fanny*. Totalizátor: 10: 28. Helyrelogadások: I. 50: 84, II. 60: 75.

IV. *Kétévekes nagy handicapje*. Díj 10.000 korona. Távoltság 1000 méter. *Báró Königswarter H. Teppie* (Adams) első, *báró Uchritz Zs. Bedachja* (Petting) második, *gróf Trauttmansdorff L. Rosenmontaja* (Krousil) harmadik. Azután *Rhodope, Zarina, Gilea, Parthenia, Lotterie, Semmi, Tilinkó, Sada Jacco, Oiehoeko, Ambrosius, Lotto*. Totalizátor: 10: 90. Helyrelogadások: I. 60: 169, II. 60: 391, III. 50: 116.

V. *Eladóverseny*. Díj 2000 korona. Távoltság 1400 méter. *Schösser L. Alte Wieseeje* (Hutter) első, *Biaszkovich E. Barátomja* (Leiner) második, *gróf Degenfeld I. Mirageje* (Russel) harmadik. Azután: *Ilonka, Boseno, Gaudibunda, Takács, Zsiga báró, Glória*. Totalizátor: 10: 173. Helyrelogadások: I. 50: 235, II. 50: 885, III. 50: 154.

VI. *Eladó akadályverseny*. (Handicap.) Díj 1800 korona. Távoltság 3200 méter. *Gróf Schönborn Grinzinger-je* (Fürst) első, *Mravik P. Tromfja* (Machán) második, *Lipthay B. Viehlbechenje* (Fejes) harmadik. Azután: *Socius*. Totalizátor: 10: 34. Helyrelogadások: I. 50: 80, II. 50: 142.

VII. *Handicap*. Díj 2000 korona. Távoltság 1000 méter. *Jaross S. Topaze-ja* (Lewis) első, *Dreher A. Pro gaietye* második, *gróf Henckel A. Mediateur Baines-je* harmadik azután *Latouridje, Minlu, Györgylovag, Jöwre, Takaros, Pityka*. Totalizátor: 10: 33. Helyrelogadások: I. 60: 79, II. 50: 94, III. 50: 90.

TÖRVÉNYSZÉK

§§ Sejtőpör. A Szent Lukácsfürdő kútvállalata ügyvédjevel, dr. *Róza Vilmossal* rágalmaras és becsületsértés miatt sajtópanaszt emelt a *Független Magyarországi*, illetve az e lap hasábjain megjelent cikksorozat szerzői ellen.

§§ Telefon-kihágás. *Klose* Robert zugligeri ügyszerkesztő nyomtatott körlevelekben figyelmeztette a nyaraló közönséget, hogy nyilvános telefonállomást rendezett be, melynek használatáért egy évre 12 koronát, minden egyes alkalommal pedig 20 fillért kell fizetni. Mivel pedig a telefon nem nyilvános hanem magánhasználatra berendezett telefon volt, *Klose*nak valamelyik jóakarója beküldötte a körlevelet borítékban a budapesti posta- és távúri igazgatóságnak, amely aztán panaszt emelt a büntető járásbírósnál

távbeszélő-szabály megsértése miatt *Klose* ellen, akit ezért a járásbírósgazd el is ítél 100 korona pénzbüntetésre, esetleg ötnapi elzárásra. A törvényszék leltérveteli tanácsa *Bizaglich* bíró elnöklete és dr. *Baráth Zoltán* előadása alapján ma helybenhagyta másodikokban is a járásbírósgazd marasztaló ítéletét.

§§ Disznótör után. Szörnyű szitkozások között távoztak a szülei házból a mult év elején *Marinka-Tóth Pál* jászberényi parasztember, mert úgy találta, hogy az osztrákországi alkalmával a többi testvér különülte az apai örökségből *István* nevű bátyja kapta az országrészt. Az ősszel, az annak előtte oly szilaj ember nemcsak hogy elfogadta *István* bátyjának meghívását a disznótörre, de nem is kellett sokat marasztalni, ott maradt éjjeli szállásra is. Amikor azután a szobában minden elcsendesedett, éjféltájban éles disznófogó késsel először bátyjának legényfiát szúrta szíven s vágta el a nyakát, azután a földiártszorgasszonyával is, aki kétségbeesetten védekezett, csakhamar elbánt. Véres munkája után sorra fölteszegette a szerényeket, de nem talált semmit a mindössze egy ezüst óra volt a maratléka. Ezután fölkapott a konyhában egy fejszét s fölkereste az istállóban alvó *István* bátyját, akit élete megrontójának tartott s hatalmas csapást mért a fejére. A kemény koponyájával emberrel azonban nem tudott boldogulni. Szédültebből magához térve, dulakodni kezdett öcsöcsével, kicsavarta kezéből a fejszét, majd a földre terelte és — elszaladt. A gyilkos utána rohant és utolérve, szurkálni kezdte, de a zajra először többi testvér csakhamar ártalmatlanná tette s megrögzőve a csendőrség kezére juttatta. A szinkoni esküdttörősg kéntrendbeli gyilkosság és egy gyilkossági kísérlet, valamint lopás miatt *tizenötöt* fegyházra ítélte a Kuria szüneti tanácsa *Tóth* Gerő bíró előadása után, *Thassy Pál* koronagyéjszi helyettes indítványára visszatúsította.

§§ A faln boldondja. Révanyfalu községben már hosszú évek óta csendes futóbolondnak ismerték *Morilla Gyikát*. A télen *Morilla* a kocsmba ment, ahol *Szabó* *István* napszámmal találkozott, ki az öregot folytton ugrott. Mikor aztán *Morilla* már felűbűsödött s *Szabó* *István* boldondjának nevezte, *Morilla* elhagyta a kocsmat, kimenten azonban visszakiallította még: — Ezért meghalsz Pista!

Morilla ezután hazament s egy régi szuronynyal lért vissza, lesve *Szabóra*. Nemsokára megérkezett *Szabó*, kit *Morilla* megtámadott s a szuronynyal szíven szurt, úgy hogy az menten kiadta lelkét. A segítésre siető *Bíráz Szávát* ugyancsak megszurta *Morilla*. A panosavai törvényszék szándékos emberölés miatt csupán *hétvéti börtönrre* ítélte a gyilkost, kit az esküdttörősg beszámithatásnak mondotak. A védő ezért semmisségi panaszot tett, kívánván a vádlott elmebeli állapotának megvizsgálását. A Kuria szüneti tanácsa ma a semmisségi panaszt elutasította, ellenben *Thassy* koronagyéjszihelyettes indítványára a *hétvéti börtönrre* *hétvéti fegyházra* változtatta.

A siralomházban.

Budapest, július 30.

Ma délelőtt tudta meg a halálra ítélt nagykkáirablógyilkos *Kármán Mátys*, hogy a király is helybenhagyta a reá kiszabott halálos ítéletet s szabad folyást engedett a büntető igazságszolgáltatásnak. A Kuria ítéletét s a királyi legfelsőbb kegyelem elutasító határozatát délelőtt 10 órakor hirdette ki a pestvidéki törvényszék *Kármán Mátys* előtt a gyűjtőfogház földszinti tanácskozó termében. Az ítéletet kihirdető tanács elnöke *Rónay Kamil* ítélőtáblai bíró volt, tagjai pedig *Sz. Kiss Gyula* és *Osvald Imre* bírák. A jegyzői tisztelet dr. *Battlay Géza* vezette. Jelen voltak az ítélet kihirdetésénél dr. *Halász Lajos* királyi ügyész, a pestvidéki királyi ügyészség vezetője, dr. *Fazekas Oszkár* ügyvéd, *Vajda* gyűjtőfogházi igazgató.

Negyediz óra után gyűltek össze a hivatalos személyek a központi gyűjtőfogház tanácstermében. *Vajda* igazgató dr. *Halász* ügyész utasítása folytán nyomban intézkedett *Kármán* elővezetése iránt. *Kármán* mitsem sejtve, gyanútlanul végezte rendes napimunkáját a fogház munkatérjében, ahol gyufakatalyákat és papírzsacskókat gyárt. Az egyik börtöntiszt odaszólt neki:

— *Ha Gyula* abba a munkát *Kármán*, mert ítélet-hirdetésre kell mennie!

Erre *Kármán* tanácskozóterembe, ahol a bíróság várt reá. Mikor belépett, *Rónay* elnök megszólította:

— *Kármán Mátys!* Ki fogom ön előtt hirdetni a Kuria ítéletét s ő felségének legfelsőbb elhatározását: A m. kir. Kuria ő fősége a király nevében, a pestvidéki törvényszék esküdttörősga által önre kimondott halálos ítélet ellen benyújtott semmisségi panaszt elutasította, ő cs. és kir. apostoli fősége pedig július 24-ikén kelt legfelsőbb elhatározásával megengedni méltóztatott, hogy gyilkosság büntette és egyéb bűncselekmények miatt jogerősen halálra ítélt *Kármán Mátýason* a törvényszék igazságszolgáltatás rendes lefolyása bekövetkezzék! Hallotta az ítéletet s hallotta a felséges király elhatározását? Ez annyit jelent, hogy ő fősége nem adott kegyelmet! Használja fel azt a pár órát, amely még ezen a földön a magáé. A földi igazságszolgáltatás mérlege ezzel be-

telt. Térjen Isténhez, mert csak tőle remélheti bünelnek bocsánatát!

A megható szavak sem zavarták meg Kármán Mátyásnak oszadalatos nyugalmát; arcának egyetlen izma sem rándult meg, szólanul hallgatta meg az utolsó ítéletet, amely ellen már csak az istennél van kegyelem. A tanásterem mellett Kiss Arisztid ferenczi szerzetes várakozott s amikor a tanásteremben elhangzott az utolsó szó, a feszülettel a kezében közeledett Kármán Mátyáshoz. Talán ebben a pillanatban ébredt szomorú sorsának tudatára a halálárait. Szeme felcsillant, arcát elborította a pirosság, alakja egyszerre meggörnyedt, gürösös rángatózás vett rajta erőt s talán őssze is esik, ha egy bőrtürelőgyelő nem siet segítségére.

Négy szuronyos börtönőr közrefogta a delikvenst, aki csendes lépekkel távozott a tanásteremből abba a cellába, amelynek ajtaja holnap reggel hét órakor nyílik ki az 6 utolsó útjára. A földszinten levő nyolcas számú cellába vezették. Egyszerű burtozatú ez a szoba, csak néhány szék, két ágy, asztal van benne. Kármán Mátyás felüljegy székre, két kezébe temette az arcát, amelyen végigolytak könnyei. Odabent a cellában sirni kezdett. Mellette a lelkész egyre imádkozott, halk hangon vizsgálta a bűnöst. Az ügyész megkérdezte tőle, van-e valami kívánsága.

— A családomat szeretném látni...

— Itt vannak, be is jöhetnek!

Az ajtó kinyílt és bejött Kármán felesége, két leánya és kis fia... A haláraitól cellájának orendjét felverte a sírás.

— A kis leányt hozzátok el... a Rózi...

Ez volt a kedvence. Itt nevelik Pesten, egy vilamos kocsivezető családjánál van már évek óta. Pár percre mulva dr. Fazekas Oszkár lépett be a cellába s vizsgálta Kármánt, megmondta neki, hogy a királyhoz sürgöny ment kegyelemért, meg is mutatta neki a királyhoz küldött következő sürgönyt:

Felcséged trónjának számlólyára helyezem halálra-ítelt Kármán Mátyás utolsó könyörgését, királyi kegyelem éltető adó egyetlen sugárjért. Végrehajtás holnap reggel hét órára kiűzve. Dr. Köly István.

— Köszönöm — szót csendesen hangon Kármán s odafordult kis fiához, megsimogatta a fejét, lehajolt az arcára s hosszasan csókolta.

Ezalatt kiürült a tanásterem, a bíróság tagjai eltávoztak, csupán Halász ügyész maradt a gyűjtőfogházban, hogy a holnapi napra szükséges előkészületek iránt intézkedjék. Utasította a fogház igazgatóját, hogy Kármán kívánságait lehetőleg teljesítse, ételt, italt adasson neki, szívtart is, ha kér. A cellába azonban ne bocsásson be más, csak azt, akit Kármán kíván látni. Ezután az ügyész visszament a pestvidéki ügyészséghez, szobája előtt ember-ember hátán tolongott, akik a holnapi kivégzéshez jegyet vártak, de az igazságügyminiszter rendeltéshöz képest csak száz belépőjegyet adtak ki.

Az ügyészség intézkedett, hogy holnap a kivégzésnél a rendőrség emberei ügyeljenek a rendre. A törvényeseket dr. Osváth Imre bíró és dr. Battlay Géza jegyző fogják képviselni. Bati Mihály két pribékjével ma délbent kint járt a gyűjtőfogházban s a kórházudvaron tartott helyszíni szemlét. Az udvarnak a temető felőli részén ma este felállította a bitófát. Pár lépésnyi távolságból a szomorú helytől nyílik a cella ajtaja, melynek egyik ablaka az udvarra néz, ezt az ablakot Vajda fogházigazgató ma befűggyőztette.

A cellában Kármán mellett állandóan családja tartózkodik, rokoni is jöttek, akiket meg egyszer látni kívánt. Az elítélt arca délelőtt óta erősen lefogyott, szólanul bámul maga elé, csak ritkán, elvéve ha szól feleségéhez, vagy gyermekeihez, de szava csakhamar elcsuklik. Reggeltől késő délutánig még nem evett semmit, hiába nógatja a fegyőr, aki ügyel rá s a lelkész, aki nem távozik mellőle egy percre sem. Estefelé mégis evett valamit s aztán imádkozott.

TÁVIRATOK

Bécs, július 20. Fuchs Zsigmond, a gazdasági iskola tanára ma délelőtt elhunyt.

Páris, július 20. Gylden százados a svéd dél-sarki kutató-társaság vezetője tanácskozott Charcot-al, és Gerlachsal, a francia déli sarkkutató-társaság vezetőivel, hogy együtt kutassák fel Nordenskjöldöt.

Belgrád, július 20. Glavinics Kosta iskolai tanárt, az egyesült radikálisok jelöltjét nagy többséggel polgármesterré választották.

London, július 20. A Times a június végén Jesdang (Perzsia) a babisták felekezete ellen kitört zavargásról közöl jelentést. A babisták házaít, mind kirabolták és sok lakót megöltek. A kormányzóit kényszerítették nagyszámu babistának kivégzésére.

A francia kulturharo.

Páris, július 20. Sebon marianista-rendűt áyát letartóztatták. Sebont azzal vádolják, hogy a kolostorban fogatósított házkutatás közben lefoglalt okiratokat semmisített meg.

Páris, július 20. A bíróság ma tizenhárom redepontorist és marianista szerzetest fejenként 16 frank pénzbírságra ítélte a kongregáció-törvény megsértése miatt. Amidőn a szerzetesek elhagyták a törvényeségi épületet, néhány asszony virágot nyújtott át nőik és élenezte őket. A rendőrség megakadályozta a tüntető nőket a papok elkísérésében.

Élelmiszerek megadóztatása Angliában.

London, július 20. Tegnap este londoni polgárok tömege gyűlést tartottak, hogy tiltakozzanak az élelmiszerek megadóztatása ellen. A gyűlésen határozati javaslatot terjesztettek elő, melyben azt jelentik ki, hogy Chamberlain indítványai, melyek a kereskedelmi politikában súlyos következményekkel járó változást jelentenek és az élelmiszerek és nyersanyagok megadóztatását tették szükségessé, a legkomolyabb veszedelmet jelentik a királyság kereskedelmére és a tömegek jólétére nézve. A javaslat szerint az összegyűlteket mindent megtesznek arra nézve, hogy Chamberlain indítványai ne váljanak valóká. Azquitt megindokolta a határozati javaslatot és Chamberlain indítványait hevesen megtagadta. Való az — ugymond — hogy a körülmények 1846. óta megváltoztak, azonban olyan irányban, mely megerősíti a szabad kereskedelmet mellet szóló érveket. Chamberlain indítványai, azon ésszegnék, melyet a nép élelmézésére fordít, évenként való 8 millió fontos közvetlen drágulást jelentik. Egyáltalán nincs ok miért azt hinni, hogy a gyarmatok hajlandók az anyaországnak azon anyagi és nehéz áldozatokért, melyeket ez kellene, hogy hozzon, valamelyes előnyöket nyújtani.

Reformok Oroszországban.

Pétóvár, július 20. A hivatalos lap cári rendeletet tesz közzé, mely elrendeli egy külön földhittelyekkel foglalkozó bizottságnak, a pénzügyi bizottság elnökének vezetésével való létesítését. A bizottság tagjai a pénzügyminiszter, a belügyminiszter, a földmívelésügyminiszter, a birodalmi ellenőr, valamint néhány személyiség, kiket a cár nevez ki. A bizottság tanácskozásának tárgyát a földhittelyre vonatkozó intézmények általános irányát és tevékenységét illető, valamint a cártól, magától a bizottságtól, avagy az említett miniszterektől szorgalmazandó kérdések teendik. A bizottság fogja az Állami-, Nemességi- és Paraszttank évi jelentéseit felülvizsgálni.

Sztrájkoló munkások.

Odessa, július 20. Az orosz távirati ügynökség elintéző: A Waltuch-cég valamint egy francia társaság gyárában, mely vállalatok 800, azaz 860 munkást foglalkoztatnak, a munkások beszüntették a munkát. A munkások béremelést kérnek és a munkaidő rövidítését követelik. A gyártulajdonosok azt hiszik, hogy a munkásokat felbujtották. A gyármunkások tulzolt követeléseit megnehezítik az egyezkedést. A közúti vasutak közlekedése a kocsivezetők és jegyszedők munkabeszüntetése miatt az összes vonalakon szünetel. Rendzavarás nem történt. Egyezkedés eddig még nem jöhetett létre.

Közgazdasági táviratok.

Bécs, július 20. A Berger Adolf és Fie nagy divatáru-cég Prossnitzban, amelynek Bécsben is nagy raktára és üzlete van, fizetéképtelenséget jelentett be. A cég passzívja több mint félmillió koronára rughat, azonban pontosan nem lehet megállapítani azokat, minthogy az üzleti könyvek egy része eltűnt, a meglevők pedig nagyon hanyagul voltak vezetve.

Bécs, július 20. (A Clary herceg-sorsjegyek húzása.) Az 52.500 koronás főnyeremény a 28887. számú sorsjegyre esett.

Nürnberg, július 20. A Continental villamos részvénytársaság tegnap tartott felügyelő-bizottsági gyűlésének elé terjesztették a zárszámadást. E szerint a folyó üzletévben az értékekből, vállalatiokból és kamatokból eredő nyereség 2,2-5.727 márká. A kiadások, a kezelési költségei, adók és illetékek 365.6-6 márkát tettek, kamatokra és bankköltségekre 1,423.803 márkát, kölcsönkamatokra 400.000 márkát fizettek ki. A nyereség-vesztés számlát 420.148 márkányi veszteséggel zárták le. Ehhez számítva a múlt évnek 759.183 márkát tevő veszteségszámláját, az összes veszteség 1,179.338 márkát tesz.

Bécs, július 20. (A Budapesti Napló telefonjelentése.) Eladott búza: tiszavidéki 8.15—8.65, tót felvidéki 7.50—7.90, rozs 6.20—6.70, pestmegyei 6.60—6.75, zab: magyar 5.65—6.25, válogatott 6.55 korona.

New-York, július 20. (Terményárfakész.) Zárulat. Gyapot: New-Yorkban helyben 13.45 (13.25) július 18.40 (13.—). Októberre 9.96 (9.98), New-Orleansban helyben 13.1/4 (13.1/4). — Petroleum: Stand white New-Yorkban 8.55 (8.55), Stand white Philadelphianban 8.50 (8.50). Refined in Cases 10.50 (10.50). Credit Balances at Oil City 1.56 (1.56). — Zsír: Western

steam 7.90 (7.80). Rohe és Brothers 7.95 (7.90). — Tengeri irányzata állandó. — Júliusra 59.— (58.1/4) — Szept.-re 58.3/4 (58.1/4). — Dec-re 58.1/4 (58.1/4). — Búza irányzata állandó. Páros Gsz-i helyben 83.1/4 (83.1/4). — Jul.-ra 83.1/4 (83.—). — Szept.-re 84.1/4 (83.1/4) — Dec-re 84.1/4 (83.1/4). — Máj.-ra —. — (—, —). — Gabona szállítási díja Liverpoolba 1.1/2 (1.1/2). — Kései: fair Rio T. sz. 5.1/2 (5.1/2). — Júliusra 3.55 (3.60). Okt.-re 3.80 (3.80). — Liszt: Spring Wheat clears 3.55 (0.—3.55). Cukor: 3.1/10 (3.1/10). On: 27.75—28.25 (27.40—28.50). Bős: 13.—13.25 (13.—13.25). (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, július 20. (Terményárfakész.) Zárulat. Búza irányzata állandó. Júliusra 79.1/4 (78.1/4). — Szept.-re 79.1/4 (77.1/4). — Tengeri irányzata állandó. — Jul.-ra 53.1/4 (53.1/4). — Zsír: Jul.-ra 7.75 (7.87). Szept.-re 7.97 (8.07). — Szaionna short clear 8.81 (8.18). — Sorvákus: Szept.-re 13.90 (13.95). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Nyiltér.

A PÖSTYÉNI FÜRDŐ

megrongált hidja teljesen helyreállítván, mai napon a forgalomnak átadott. Ezzel a lezajlott árvinnek utolsó nyoma is megszűnt, s a kitűnő források a nagyközönségnek ismét korlátlanul rendelkezésre állanak.

Az orvosi köröket és a nagyközönséget, mely ezen virágzó fürdőhelyet eddig is kiváló bizalomban részesítette, kérjük, hogy bizalmában továbbra is megtartani kegyelkednek.

Pöstyében, 1903. július 23.

A fürdőigazgatóság.

Rohitschi étvágyat gerjeszt,
„Tempelforrás“ elősegíti az emésztést
és szabályozza az
anyagcserét.

(Az e rovat alatt közölttelnek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

KÜLÖNFÉLÉK

Muló napok.

Az ifjúságot tevé bájjal
Valamit elragad magával
Minden elszálló pillanat.
Kegyetlen gyors a perc, az óra,
Itt egy mosoly vész, ott egy rózsza,
Amint felettünk elhalad.

S tudom, hogy végre úgy van, mintha
Eget, földet bús köd borítana,
A nap is bányadt, szomorú.
Virágát, ájtét veszt minden
És elhervad a láng a szivben
S a homlokon a koszorú.

Ó, bár lehetne, bár lehetne
Úgy elmenni a végteleben,
Vidáman, bátran, szabadon!
Míg búnak árny rám se szállna,
Szivemben ifjú kedv hulláma
Es ujjongó dal ajkamon.

Sötét sárványal mig el nem értek
Sem hernyás, sem szenvedés,
S köröttem minden még ragyog;
Még ninces semmi veszteségem
Úgy továbbinni teljes fényben,
Miként a hulló csillagok,

Szalay Fuzsina.

— A közfogan. Az Egyesült-Államokban nemzeti szokás, hogy a polgárok, ha az alkalom kínálkozik, ezerszáma sietnek kezét szorítani az elnökkel. Európában nincs meg ez az érdekes szokás, pedig királyokkal parolálni nem utolsó dicsőség. De Angolországban ugyilátszik mégis némi nyoma van ennek a szokásnak, mert Edvárd király legutolsó belfesti látogatása alkalmával két ilyen eset is előfordult. Mikor a király kocsija az üdvözölő tömeg sorfalai között végighaladt az utcán a tömegből a kordonon át feljelle rohant egy asszony. A szegény asszony azonban rossz irányba futott és éppen a lovak elé került, amelyek kegyetlenül megrugdosták. A kórházban aztán elmondotta az asszony, hogy semmi rossz szándéka sem volt, csak éppen kezét akart fogni a királlyal. Alig múlt el ez az incidens, párja akadt, de szerencsésebb eredményre. Egy matröz rohant oda a király kocsijához és mielőtt bárki megakadályozhatta volna, hirtelen megragadta és melegen megrázta a király kezét. A király pedig mosolygott és szívesen viszonzta a barátságos üdvözlést.

— Az allispán páciátat. Az Urnak 1693-ik esztendőjében a győri Kis-Duna vize változatosság kedvéért leszállt a minimumra, rengeteg kárt és bosszúságot okozva a gabonaszállító hajósoknak és vízimolnároknak, kik a sekély víz miatt kénytelenek voltak malmaikat Gőnyűn alul a Nagy-Dunába vonsolni. Azonban a derék molnármesterek élelmesei valának. Szakasztott úgy gondolkodtak, mint most a pékek, mészárosok s más hasonló iparosok, kik a víz majorból származó tukiadásait egyesben áthárítják a fogyasztókra. A győrmegyei molnárok is csakhamar belátták, hogy itt tulajdonképp dúss aranybánya nyílt meg számukra, s szállítási költség címen vigan szedték az örlető szegény néptől a saját költségük tiszteresét. Hogy azonfelül magát az örlető hozott gabonát is jól megizdelték, az senkit bámolatla nem fog ejteni. A derék molnárok azonban a legfőbb gazda, a nemes vármegye nélkül csinálták meg számadásukat. A szegény győrmegyei nép akkor tönkre volt sanargatva, nemrégi a török fosztogatta ki, majd a Rába árva vitte el mindenét, a német vasasok szintén szípolozták a megelőző 1697. évben pedig nagy tüzek pusztítottak a megyében. Ily körülmények közt Győrvármegye karai és rendjei elhatározták, hogy a nyomorgó népet megvédelmezik a káposzi molnárok tulkapásai ellenében. 1693 április 7-én közgyűlést tartottak Fiáth János első allispán elnöklété alatt s azon az alábbi kemény statutumot alkották:

Jölehet ugyan, hogy az Győri Czébeli Mester Emberek az Dunának análya és tsekély volta, 's gvenye erje miatt az cő Malmok két Mért-főnyire egy mint Gőnyű mellett toly ó Regh Dunára kéntelente tetnek a a vinni, 's innéja költség faradsággal két Gabonát Örlesnek okáért alavinni: Főképpen pedig Liszt hajóban fő-hozni: de mivelhogy ezirant való faradságoknak jutamokt igen igen tölkedették, 's az által az Vármegyeből Szegénységet főlőzék taxálták: Nem külőmben az Talgasok-is az Buzának ki-hordásáért 's viszont az Lisztnek be-hordásáért töbet szoktanak vennie, amint iltik, annak okáért, hogy jövendőben az illető állapotokban is bizonyos rend tartassék az Tettes Nemes Vármegye meg edgyező akarattjából végeztetett, hogy Molnár egy Sáknaq aia vitéletül, 's fő házasátul töbet három péoznál ne merészeljen venni. Ugy hasonlóképpen az Talgas-is egy Sáknaq ki-vitéletül egy pénzt, 's az bé, hozásátul annyit vehessen, ezen Rendléssel pedig mind az kétő contentus légyen, és meg edgyedgyék 12 forint büntetés alatt, melynek teie Vize Ispány Uramé, — teie pedig az Főldes Uráé legyen. Holott pedig valamely Molnár örletit vitt buzának lopásában tapasztalatik, 's az iránt az Czéh-Mester eieiben panasz mégycu, telyes Satisfactiót tartozék az káros Felmek adni. Szabad legyen mind mostanyi, mind pedig jövendőbeli Vize-Ispány Uraknak az Czéh-Mesteri conperta rei vertiate meg-pálcázatni.

A lamózus szabályrendeletnek, amelyet Zoltán Vilmos közöl a Győri Hircpban, meg is volt a jótékony hatása, mert a közvetlenül következő évek köz-

gyűlési jegyzőkönyveiben nincs nyoma annak, hogy a „szegénység” panaszszal élt volna a molnárok tulkapásai ellenében.

— Az Atlanti Óceán veszedelmel. A világ legelőnebb forgalmu tengere az Atlanti Óceán Európa és Amerika között és itt a tengeri hajók nemcsak viharrai és köddel kénytelenek számolni, hanem a jéghegyekkel és uszó hajóroncsokkal is, mik a sőtében végzetesek lehetnek azt Óceánt átszelő gőzhajókra. Az Atlanti Óceánon uszó hajóroncsok száma sokkal nagyobb mint az első pillanatra hínénk. Az Egyesült-Államok vízrajzi osztályának jelentése szerint 1887-től 1891-ig ezer hajótörés történt az amerikai partoknál 670 mérföldig a partól. Hogy mily soká uszáll egy ily hajóroncs az azon állapotól függ, melybe a hajó a törés után jutott. Legnagyobb része a hajóknak gyorsan elsüllyed, de igen sok hajóroncs hihetetlen hosszú ideig csavarog a tenger felszínén. Így az 1891. évi októberben elsüllyedt Tamir E. Walsont még 1894. évben is látták a tengeren. Bizonyos, hogy mostan is több hajó megy tönkre évenként i y hajóroncsal való összeütközés következtében és ezért már többször megbeszélés tárgyát képezte, hogy az Atlanti Óceánt a hajóroncsoktól megisztítsák. A jéghegyek elen nincs semmi éle védekezés a nagy elővigyázaton kívül. Ez év tavaszán rendkívül számban léptek fel jéghegyek az óceánon és ezt a dän meteorológiai intézet előre megősoa, az éjszaki jeges tenger jégmennyiségéből vonna le következtetéseit. A Grönland partjairól jövő jéghegyek közül sok New-Yorkig jött le és ezek közül azok a veszedelmesebbek, melyek alig emelkednek ki a vízből pár lábnyira. Ha tíz lábnyira van ki a vízből a jég, úgy a víz színe alatt hatvan lábnyi jég tömeg van és az ily osekély jéghegyet lehetetlen még sürkültenben is észrevenni s a hajó összeütközés esetén menthetetlenül tönkre megy. A jéghegyek megjelenési ideje az Atlanti-Oceánon április és május hónapok és az idén e két h'napban több mint száz jéghegyről tettek je entést a hajóskapitányok.

— Egy Phydias-dombormű Odysseája. A Britsh-muzeum a Parthenon híres frizének egy maradványát szerezte meg. A faragvány, ha a Theseus nagy művészi jelentőségével nem is vetélkedhetik, épp oly valódi és eredeti, mint az. A Revue scientifique így mondja el vis ontagságos történetét: Murray A. S., a British-muzeum konzervátora tavaly ajándékul kapta egy ó görög szöveg kópiáját melyet másolója, egy anglikánus lelkész egy művirágdarabról másolt le. A művirágdarab a lelkész essxi kertjét díszítette. Murray azonnal ráismert a szövegben egy 1771-ben készített felírásra, amelynek azonban nyoma veszett azóta. A felírás Athénben kelt s azokra az önkéntesekre vonatkozólag foglalt magában magasztaló sorokat, aki az euboiak

és lakedemonok egyesült csapatai ellen harcoltak. A felírás azonban csak töredék volt. Murray kérésére az anglikánus pap felásatta kertjének egy részét és nemcsak a felirat hiányzó részét sikerült megtalálnia, hanem egy lovasalakot ábrázoló földomborművet is. Bár a nedves földben való heverés megromlalta a szoborművet, azért mégis határozottan megállapítható, hogy része a Parthenon híres frizének. Elgin lord rajzain ez a részlet még nem szerepel, ami arra vall, hogy a reketet még Elgin lord előtt hozták Angliába. Több jel arra vall, hogy a szoborművet még Stuart archeológus szerezte meg Athénben s ő hozta angol földre. Utána valószínűleg sok kézben fordult meg, míg végre valami Thomas Astle nevű uréba jutott, aki tulajdonosa volt valamikor annak a kertnek, amelyben most a földedezés történt.

— A napszúrás. Sok háborut jegyzett fel a história, melyben a napszúrás, ez a hirtelen ölt betegség tömegesen szedte az áldozatait, de a bileki próbaháború-katasztrófának eddig még nem akadt párja. A főjegyések szerint 1097-ben, a kereszties hadjáratok idején volt sok áldozata a napszúrásnak és volt olyan nap, amikor a nagy melegtől ötszáz ember halt meg. Nagy Frigyes hadseregét, amely 1760. augusztus 6-ikén Königsbrückből Niderruriba menetelt, megtizedelte a hőség. Murzina megemlékszik egy 1778. július 1-én végbement katonai menetelésről, amelynél egész ezredök buoltak el. Lancy a francia hadseregnek a libiai sivatagban elszenvedett fáradalmait leírva, megjegyzi, hogy 1853. júliusban negyyszázötvenen dőltek ki. A porosz hadseregben 1863-ban harmincan haltak meg a napszúrától. Wüntenbergen 1880-ban tíz katonát, a következő évben nyolcat terített le a hőség. A következő évben harminckét halálözással. A katasztrófákat úgy lehet a legkönnyebben elkerülni, hogyha a testet edzik, időt engednek a katonának, hogy kialhassa magát, vizet vagy kávét visznek a tábori palackban, lehetőleg korán reggel menetelnek, pihennek árnyas helyeken.

— Dohányzó-versenyek. Eddig csak egy nemzetközi dohányzó-verseny volt Berlinben 1900-ban. A győztes az volt, aki két óra alatt evés és ivás nélkül a legtöbbet tudta elszívni, a versenyre előkészített egyenlő hosszúságú és vastagságú erős havannákából. Huszonhét pályázó vett részt a versenyben. Az első díjat egy Ruthal nevű sziléziai nyerte meg, aki tizenegy szivart fogyasztott el, míg a második és harmadik díj nyertesei csak hét, illetőleg hat szivart tudtak elszívni. — Kisebb verseny volt ugyancsak 1900-ban a németalföldi Gandban, itt azonban a lassu dohányzók részére. Az első díj nyertese, Wan Eeke két óra hét percig szivta pipáját, anélkül, hogy az egyszer is elaludt volna.

REGÉNY

Motta mester

— REGÉNY —

Irtá: GIOVANNI VERGA

(89)

Margaroné ur a nyakánál fogva csipett meg egy embert, aki be akart onnani a főlig nyitott kapun, telhasználva a tolongást és zavart, amely egy kiabáló és rimánkodó asszony körül támadt: — Nunzio! Gesualdo! Gyermekeim!... Mire akarnak benneteket esábitani?... Nunzio?... Szentséges szüzanya!

Diodata volt, akinek elmondották, hogy az ő fia is ott vannak a tülekedésben, hogy szintén halált kiabáljanak Motta mesterellen, s a szegény asszony huját tépve rohant az ordító tömeg közé.

— Szentséges anya! Mire akarnak benneteket esábitani!...

Aközben Zacco és Nardo mester tett hordókat hoztak és segítettek lecsillapítani a csöcselket, mindenkit megítatva, aki inni akart, a kanonok pedig leprédikált:

— Holnap! holnap jőjjön újra, akinek kedve tartja... Most senki sincs a házban... Motta ur kiment a falura... de az ő szíve itt is van velünk... hogy segítsen rajtatok... Bizony... mindenkinek kell egy darab kenyérének s egy darab földjének lennie... majd megcsináljuk... Jőjjetek el holnap újra...

— Holnap, persze! — morgott odabenn Motta. — Ugy látszik, maga mindent az én költségemen akar rendezni, főtisztelendő!

— Maradjon vesztel! Meg akar hazudolni engem?... Ha azt mondtam, hogy maga nincs itt, hogy megmentsem az életét...

Motta megint forrongott.

— Miért? Mit csináltam? A magam házában vagyok!

— Azt csinálta, hogy olyan gazdag mint egy vadkan! — rivált rá végre a kanonok, türelmét vesztve. A többiek mind megostromolták most Mottát szép szóval és dühösen, azt mondták, hogy ha a lészadók itt találják őt, ebből a házból kő kövön nem maradna, megpróbálták mindent és a szegény Motta még arra sem ért rá, hogy lélegzetet vegyen. Végre rábörtök, hogy a kis utcán keresztül elmeneküljön. Mendola elszaladt és Limoli márkí aajtán kopogtatott.

A lármará a márkí, aki már olyan süket volt, mint egy giliszta, egy köpenyt dobott a vállára és a balkon ablakából lenézett, egy ingben, a melegtő palackal a kezében, papusokba bujtattat lábál. Sokáig tartott, amíg meg tudták vele érteni, mit akarnak tőle ebben az órában. Motta mester inkább halott volt, mint eleven, míg a többiek mind a fölébe kiabáltak:

— Meg akarják ténocoltatni... A maga öcsését — Mottát... Rejtse el őt valahová...

Limoli huynorgott ráncos szempilláival és igenlően bólintott, mialatt maliciózus mosoly jelent meg szája körül.

— Ah, meg akarják ténocoltatni?... Motta urat?... No, ez szép. Most a maga ideje érkezett ok, kedvesem... Maga a kereskedelem bajnoka!

De amikor végre meghallotta, hogy mit akarnak tőle, megváltoztatta hangját, úgy tett, mint ha megvénné volna, és cérnahangján szolt: — Mit?... Ó is? Mit akarnak tehát?... Mendola megmagyarázta neki, hogy Motta ur s:olgai nekik ürügylt arra, hogy a vagyonosok t kifosz-zák, de ide senkisen fog jönni pénzért. Az öreg szintén tagadólag mozgatta fejét és édes mosolyával körültekintett.

Két kis szobácska volt, amelyek vele együtt vönültek meg, amelyekben mindenütt nyoma volt látható szokásának: a piszkos folt a karosszéken, amelyen ébéd után elszunnyadni szokott, a letiport téglák az ablak és ajtó közt,

a levakart fal az ágy mellett, ahol felgyujtani szokott. És ebben a lyukban lakott a márkí, mint egy fejedelem, és mindenkinek az arcába köpte a nyomorát.

— Bocsánat, uram, hogy önököt ebben a rablófészkekben fogadom... Nem méltó magához, Motta ur... Szép rokonságha keveredtet, ugye?

A fal mellett lévő kopott kevereten rögtönöztek egy ágyat Motta ur számára, ki már nem tudott a lábán állni, mialatt a márkí tovább morgott:

— Vigyázzatok, mi lesz! Már sokat megéltém, de ezt nem vártam...

De felajánlotta Mottának, hogy megosztja vele a fazék tejet, amelybe kenyérhéjat dobott, hogy megáztassa.

— Mint látja, újra visszatértem a dajkához. Nem kinalhatom meg más vacsorával. A hus már nem az én fogaimnak való, a bugyellárisomnak se... Maga aighanem máshoz van szokva, kedves barátom... De mit akar csinálni? A világ minden ember számára forog, kedves Motta uram!

— Ah! — válaszolt amaz. — Nem az a baj, márkí ur. A gyomrom nem bír meg semmit. Tele van méreggel! Egy vesztett kutya van benne.

— Szép — mondták a többiek. — Adjon hálát az istennek. Itt senkisen fogja bántani.

Borzasztó csapás érte a szegény Motta mestert. Az izgalom, az epe, a testi szenvedések... Az éjszaka csak elmutt valahogy. De másnap Avo Maria idején elfjött Mendola, szemre huzott kalappal, és mialott belépett az ajtón, körültekintett.

— Megint valami ujság — kiáltá, amint belépett a szobába. — Kikémlelték magát, Motta ur! És ide akarnak jönni, hogy kényszerítsék megtartani azt, amit a kanonok ígért... Ciolla maga... lent láttam őt állni...

A márkí, aki ebben az izgalomban megint friss és vidám lett, a füleit hegyezte, odaállt egészen melléje, hogy egy pár szót elcsipjen, és kiszaladt az erkélyre.

KÖZGAZDASÁG

Ipar és kereskedelem.

Liszt kivitelünk Fiumén át ez év június havában 8165 tonna (5485 t. 16városi, 2878 t. vidéki malomból) volt, ami 1780 tonnával kevesebb a május havi kivitelénél, de 1092 tonnával több, mint a múlt év június havában. A múlt havi mennyiségből mintegy 1/3 rész, 2474 tonna, osztrák-dalmát és indiai kikötőkbe szállítottak, körülbelül ugyanannyi (2687 t.) Angolországba, ebből 800 t. Londonba és 790 tonna Glasgowa. Azonkívül elhajóztatott olasz kikötőkbe 1160 t. (ebből 1146 t. Velenoébe), Franciaországba 670 t. (ebből 585 t. Rouenba) görög kikötőkbe 11, Maltába 4, Brit-Keletindia 6, Tunisba 5, afrikai angol kikötőkbe 25, Zanabárba 5 holland-afrikai piacokra 53 és végül Brazíliába 788 tonna (ebből Pernambucoéba 440 tonna, Bahiába 201 t.) Megjegyzendő még hogy az Angliába Fiumén át kivitt múlt havi mennyiség 176 tonnával nagyobb és a Brazíliába elszállított mennyiség 105 tonnával kisebb, mint a múlt év megfelelő havában, az év eleje óta június hó végéig Angliába kivitt mennyiség pedig kitett 18.208 tonnát, ami 1.050 tonnával kevesebb, míg a Brazíliába e fél év alatt elhajózott 4.192 tonna 210 tonnával kevesebb, mint a múlt évben. A folyó év első felében Fiumén át kivitt magyar liszt összes mennyisége 52.800 tonna volt, ami 7.890 tonnával több, mint a múlt évben; ebből kitűnik, hogy a más, főleg osztrák kikötőkbe kivitt nagyobb mennyiség nemcsak paralízisa, de felül is multa az angol és braziliai kivitel csökkenését.

Szarvasmarhavasár. (A budapesti marhavasár-
téri vásári pénztár-részvény-társaság tudósítása.) Fel-
hajtás: Vágómarhák. Magyar ökrök 682 darab. ma-
gyar tehén 645 darab. szerbiai ökrök 2316 da-
rab, szerbiai tehén 475 darab, növédekmarha 36
darb, bivalj 131 drb, bika 210 darab, összesen 4495 drb.
Gazdasági marhák: Igás- és hizlalnivaló ökrök 164
darab, fejőstehén 169 darab, igás bivaly - darab,
tinó - darab, bika - darab, üsző - darab. Eladási
árak ezen tudósítás zártáig; vágómarhákért: Ma-
gyar hizott ökrök, legjobb minőségű 67.- K-től 72.-
K-ig, kivételesen 74.- K-t, 100 kilónként 61-62 suly-
ban, középminőségű 60.- K-től 66.- K-ig, silányabb
minőségű 54.- K-től 58.- K-ig, Magyar legelőmarha
jobb minőségű 54 K-től 64.- K-ig, kivételesen -
K-ig. Silányabb minőségű 48 K-től 52 K-ig. Tarka
hizott ökrök, legjobb minőségű 68.- K-től 74.- K-ig,
kivételesen 78 K-ig, középminőségű 60 K-től 67.- K-ig,
silányabb minőségű 52 K-től 58 K-ig. Szerb és bosznia-
i ökrök legjobb minőségű 52 K-től 70.- K-ig, kivé-
telesen - K-ig, silányabb minőségű 44.- K-től 60.-
- K-ig. Bika jobb minőségű 58 K-től 72.- K-ig,
kivételesen 73.- K-ig, silányabb minőségű 48.- K-től
60.- K-ig. Bivaly 36 K-től 52 K-ig, kivételesen -
- K-ig. Magyar tehén 42.- K-től 60.- K-ig, kivé-
telesen - K-ig. Tarka tehén 48.- K-től 63.-
K-ig, kivételesen 72.- K-ig. Mind 100 kilónként
61-62 sulyban. Gazdasági marhákért: Igás ökrök első-
rendű - K-től - K-ig kilogrammonként, kivé-
telesen - koronától - K-ig páronként köz-
épminőségű - K-től - K-ig 100 kilónként
- K-t - K-ig páronként, silányabb minőség
- K-től - K-ig 100 kilónként, - K-től - K-ig pá-
ronként. Hizlalnivaló ökrök, fehér 100 kg.-kint 60.-

— Igen! odalent áll a kis kezében, mint egy gyerek! Tehát megint előlről kezdik.
Motta ur dühösen fölpatant és kiabált, hogy jobb végét szakítani a dolognak, hogy leszalad és beváltja Ciollának az ígérteit és ha már keresik őt, hát hajlandó őket fogadni.
— Bizony, bizony! — ismétlé a márkí. — Ha az emberek keresik magát, ez azt jelenti, hogy szükségük van magára. Engemet bizonyosan nem keresnek! Az emberek azt akarják, hogy velük együtt éljenek. Menjen hát!
— Nem, én tudom, mit akarnak! — kiáltott Motta mérgesen.
— Bocssáson meg, most nemcsak magáról van szó — jegyezte meg Mendola. Maga mögött van az egész helység!
— Most jött a kanonok, fejté vakarva, tépelődve az ügyek fordulátán. A hecc tovább tartott. Szép egy történet bizonyos emberekre! Ezek a gazemberek megjegyezték maguknak azokat a esillapító szavakat, amelyek zavarában kiszaladtak a száján s most egész nap ácsorogtak a piacon, lesve az égi manát.
— Maga ugyan szép zavarba hozott engem, Motta ur!
A kanonok e kitérésére kettőjük közt újabb veszekedés támadt:
— En? ... En? ... Hát én ígértem aranyhegyeket?
— Hogy lecsillapodjanak! Hát csak úgy mondtam! Szerettem volna magát látni ez átkozott areok láttára!
A márkí mulatott mindezen.
— Hallják! Hallják! Nézzék! Nézzék!
— Szóval, — fejezte be Mendola — ez mind üres felesleges s nekünk időt kell nyernünk. Rejtőzések el ogy cisztornás, valamely lyukba, ahová akar, de ez nem eljárás, hogy maga miatt annyi családapra kompromittáltassék!
— A Trao-palotában! vetette föl az eszmét a kanonok, a sógora tárt karokkal fogadja majd. Senkisémm tudja, hogy még a világon van, és ott senkisémm fogja keresztü.

K-től 54.- K-ig. Fejőstehén, keresztfejt, szines 220 K-től 290 K-ig darabonként, bonyhádi faj 270 K-től 340 K-ig darabonként, kivételesen - K-től - K-ig, Igás bivaly - K-től - K-ig páronként.
Vágómarhából a felhajtás mintegy 500 darabbal nagyobb volt a multheténél; idegenek vendők vétel-keve folytán szerb ökrök 1-2 K.-val drágábban keltek el. Tehenek árai 1-2 K.-val méterámsáinként csökkentek. Bivaly és ökrök iránt élénk az érdeklődés, jármás-ökrök iránt gyöngye; a fejőstehénüzlet változatlán.

Borjovasár. 1903. évi július hó 30-ikán. (A budapesti marhavasár-
téri vásár-pénztár részvény-társaság-tól.) Felhajtás. Belöldi élő borjú 542 drb, növédekmarha 36 darab, bárány élő - darab, lelt bárány - darab, - Árjegyzések. - Belöldi élő borjú I. rendű 80-92 f.-ig, kivételes 96 f., II. rendű élő borjúkért 70-78 f.-ig, 1 kilónként, lelt borjú I. r. - f.-ig, II. r. - f.-ig, I. r. - f.-ig, kivé-
t. kilónként, levonás nélkül. Rugott borjúkért 50-64 f.-ig. Növédekmarha - f.-től - f.-ig, I. r. - f.-ig, középminőségű - f.-ig, alárendelt - f.-ig, 1 k.-kint. Bárány élő - k., lelt bárány - k., kivételesen ár - k.-ig páronként. Az irány-
zat és árak változatlanul maradtak, árak a silány minőségű felhajtás miatt estek.

Sertésokozmányvasár. (A székesfehérvárosi sertés-
vásár és közvágóhid intézősége.) Július 30-án, Felhajtás: Zsirterítés, ugyintmint Öreg I. rendű - kilo-
grammon felül - darab, II. rendű 280-350 kilo-
grammig - darab, kanló - darab, silány - darab, fiatal nehéz 300 kilogrammon felül - darab, közép 220-300 kilogrammig - darab, könnyű 220 kilo-
grammig - darab, süldő - darab, malac - kilo-
grammig - darab. Összesen - darab. Husstértes
ugyint: nehéz 300 kilogrammon felül - darab,
könnyű 250-300 kilogrammig - darab, süldő - da-
rab, malac 40 kilogrammig - darab. Összesen -
darab. Felhajtás Összege 252 darab, - darab süldő,
Előző napi maradvány 65 darab, - darab süldő,
összesen 317 darab, - darab süldő. Eladatot 303
darab sertés, - darab süldő. Maradvány 14 darab,
- darab süldő. A vásár irányzata élénk. Az árak
szilárdak. - Következő árak jegyeztek: Zsir-
terítés: Öreg I. r. 850 kgr.-on felül 82-86 fillérig,
II. rendű 280-350 kilogrammig 82-86 fillérig, selej-
tezett - fillérig, silány 82-84 fillérig, fiatal nehéz 300
kilogrammon felül 86-92 fillérig, fiatal közép 220
300 kilogrammig 86-92 fillérig, fiatal könnyű 220
kilogrammig 80-84 fillérig, süldő - fillérig,
malac - fillérig. Husstértes: Nehéz 200 kilo-
grammon felül - fillérig, könnyű 140-300 kilo-
grammig - fillérig, süldő - fillérig, malac
40 kilogrammig - fillérig. Árak minden le-
vonás nélkül, kilogrammonként, élőszuliban.

Bécsi szarvasmarhavasár. Július 30-ikán. (Saját
tudósítónk telefonjelentése.) A mai vásárra felhoztak:
2920 darab borjút, 1417 darab élő juhot, 912
darab levágott sertést, 253 darab levágott juhot, 138
darab bárányt.
Eladási árak: Élő borjú 74-90 fill., első-
rendű 92-100 fillér, legeleje 102-108 fillér, lev. borjú
80-124 fillér, elsőrendű - fillér, zsirterítés
- fillér, fiatal sertés - fillér, kivé-
telesen - f., levágott nehéz sertés 92-112 fillér,
kivételesen - fillér, husra hizalt - fillér, zsir-
ta hizalt sertés - f., könnyű sertés - fillér,
elsőrendű süldő 96-112 f., élő juh 46-56 f.,

— A márkí is helyeselte az eszmét.
— Nagyon jó! Kitűnő egy eszme! Kutya és macska egy ketrecben! ...
Motta ur makacsul ellenkezett.
— Akkor! — kiáltott a kanonok, — mosom kezeimet, mint Pilátus. Megyek és hívom Ciollát s a többieket, ha úgy tetszik.
— Motta már oly állapotban volt, hogy engedett magával mindent eszeledni; éjjel 2 órakor félreest üteikon keresztül elmentek fölkelteni a sekrestyésnéit, akinél a kapu kulcsa volt és a sötétben tapogatózva elértek Ferdinánd márkí kapujához.
— Ki van itt? — hallatszott egy aszt-
matikus hang makogása. — Garcia van itt?
— Mi vagyunk, Motta, a maga sógora!
Senkisémm válaszolt. Aztán hallani lehetett, amint valaki a sötétben eloson és hirtelen berete-
szelte magát Ferdinánd márkí és székeket, aszta-
lokot állított az ajtó elé, miközben folyvást ré-
mülten kiabált:
— Garcia! Garcia!
— Vigye az ördög! — kiáltott Mendola. — Hisz az még rosszabb! Ez a bolond idecsalja az az egész helységet.
A kanonok magában nevetett és ráta a fejét. A sekrestyésné e közben egy darab gyer-
tyát gyujtott és rémülten nézett, hol az egyikre, hol a másikra.
— Mit akarnak az urak? — hebegett félén-
ken az asszony. Motta ur, aki sápadtan, kime-
rülten nem tudott már a lábán állani, kétségbe-
esett hangon kiötört.
— Vissza akarok menni a házambal Minden áron! ... El vagyok határozva!
— Nem, kedves barátom, — vágott közbe a kanonok. — Itt a saját házában van. Ez a fele-
sége hozományra. Ezer ördög, eddig elég soká
tűrt! Most már elég! ... Itt melletted van a fele-
sége szobája ... Az ágy épp úgy áll, mint
máskor ...
(Folytatása következik.)

levágott juh 80-100 fillér, bosnyák silányabb sertések
- fillér, kilogrammonként. Bárány 12-26-
korona páronként.

A budapesti gabonatorzséde.

Budapest, július 30.
Jobb vételkevd mellett, 5 fillérral magasabb
árakkal, 16.000 métermázsa régi buza és tartott
árakkal 10.000 métermázsa új buza került a forga-
lomba.

Rozs iránt csekély volt az érdeklődés és a
árak 5-7 1/2 fillérral estek.

Tengeriben és zabban nem volt forgalom.

Eladatok:
Buza (6). Tiszavidéki: 1000 mm. 81 k. 8 K.
10 f., 1200 mm. 80 5 k. 8 K. 10 f., 300 mm. 81
k. 8 K. 0 5 f., 200 mm. 81 k. 8 K. - f. 150 mm.
80 5 k. 8 K. - f. 1300 mm. 80 5 k. 7 K. 97 1/2 f.,
1300 mm. 80 k. 7 K. 90 f. felső. 700 mm. 80 k. 8 K.
62 1/2 f., 1400 mm. 80 k. 7 K. 90 f. felső. 100 mm.
79 7 k. 7 K. 85 f., 100 mm. 79 5 k. 7 K. 85 f., 300
mm. 79 5 k. 7 K. 87 1/2 f. 100 mm. 79 5 k. 7 K. 65 f.
kev., 200 mm. 79 k. 7 K. 85 f.

Pestmegyei déli: 300 mm. 80 5 k. 7 K. 95 f.
Bácska: 200 mm. 79 k. 7 K. 90 f., 1500 mm.
76 k. 7 K. 85 f., 1500 mm. 76 k. 7 K. 85 f.

Bánsági: 200 mm. 78 5 k. 7 K. 70 f., 2600
mm. 77 k. 7 K. 65 f.

Panosvai: 700 mm. 76 5 k. 7 K. 42 1/2 f.
Raktári: 600 mm. 78 5 k. 7 K. 85 f.

Új buza. Tiszavidéki: 1000 mm. 82 k. 7 K. 90 f.,
800 mm. 81 k. 7 K. 95 f., 500 mm. 81 k. 7 K. 80 f.,
1000 mm. 80 5 k. 7 K. 7 1/2 f., 200 mm. 80 k. 7 K. 80
f., 550 mm. 80 k. 7 K. 80 f., 100 mm. 81 k. 7 K.
80 f., 700 mm. 80 k. 7 K. 75 f., 100 mm. 78 5 k.
7 K. 55 f., 150 mm. 76 6 k. 7 K. 45 f., 100 mm. 75
k. 7 K. 45 f.

Pestmegyei déli: 200 mm. 82 k. 7 K. 65 f. sárga,
600 mm. 81 5 k. 7 K. 85 f., 200 mm. 81 k. 7 K. 60
f., sárga, 500 mm. 80 k. 7 K. 65 f., 200 mm. 80 k.
7 K. 72 1/2 f., 300 mm. 81 5 k. 7 K. 75 f., 200 mm.
81 5 k. 7 K. 75 f., 300 mm. 79 k. 7 K. 75 f. sárga, 150
mm. 79 k. 7 K. 67 1/2 f., 400 mm. 79 k. 7 K. 45 f.
üszkök, 400 mm. 79 k. 7 K. 65 f., 200 mm. 78 5 k.
7 K. 60 f.

Bácska: 100 mm. 77 k. 7 K. 60 f.
Bánsági: 850 mm. 78 5 k. 7 60 f.

Mind három hónapra.
Új roz: 500 mm. 6 K. 20 f. 3 hó, 500 mm.
6 K. 05 f., 100 mm. 6 K. 05 f., 100 mm. 6 K. - f.
partás.

Arpa: (új) 700 mm. 5 K. 75 f., 1000 mm. 5 K.
60 f. 3 hó.

Készletjelentés mellett.
A készsúr hivatalos jegyzése a budapesti áru-
és értéktörzséde szokásai szerint kétszázben és
kilogrammonként. — A minőség hektolitereként 50
kilogrammonként.

B u z a	Kiló	Kilogrammonként		Kiló	Kilogrammonként	
		K-től	K-ig		K-től	K-ig
Tiszavidéki	uj	7.40	7.60	7.70	7.80	7.90
"	"	7.50	7.65	7.75	7.85	7.95
"	"	7.60	7.75	7.85	7.95	8.05
Fehérmegyei	"	7.25	7.40	7.50	7.60	7.70
"	"	7.35	7.50	7.60	7.70	7.80
"	"	7.45	7.60	7.70	7.80	7.90
Pestvidéki	"	7.25	7.40	7.50	7.60	7.70
"	"	7.35	7.50	7.60	7.70	7.80
"	"	7.45	7.60	7.70	7.80	7.90
Bánsági	"	7.25	7.40	7.50	7.60	7.70
"	"	7.35	7.50	7.60	7.70	7.80
"	"	7.45	7.60	7.70	7.80	7.90
Bácska	"	7.25	7.40	7.50	7.60	7.70
"	"	7.35	7.50	7.60	7.70	7.80
"	"	7.45	7.60	7.70	7.80	7.90

Egyéb gabonafajták	Kiló	Kilogrammonként	
		K-től	K-ig
Rozs	uj	6.05	6.15
Arpa	uj	5.60	5.70
Zab	uj	5.20	5.30
Tengeri	uj	5.50	5.60
Bors	uj	11.00	11.10
Kékes	uj	0.00	0.00

A határőrséglet folyamán a következő kitések történetek:
Októberi buza 1903. . . . . 7.24-7.25-7.21
Áprilisi buza 1904. . . . . 7.47-7.45
Októberi rozs 1903. . . . . 6.08-6.09-6.05
Októberi zab 1903. . . . . 5.27
Augusztusi tengeri 1903. 6.08-6.13-6.11
Májusi tengeri 1904. . . . . 4.93-4.94-4.91-4.90-4.89
Déli egy óraker a következő záróárakat állapították meg hivatalosan a törzséden:
Októberi buza 1903. . . . . 7.20 - 7.21
Áprilisi buza 1904. . . . . 7.44 - 7.45
Októberi rozs 1903. . . . . 6.06 - 6.07
Októberi zab 1903. . . . . 5.25 - 5.26
Augusztusi tengeri 1903. . . . . 6.10 - 6.11
Májusi tengeri 1904. . . . . 4.89 - 4.90
Deántán fél 5 órakor zárul:
Októberi buza 1903. . . . . 7.21 - 7.22
Áprilisi buza 1904. . . . . 7.44 - 7.45
Októberi rozs 1903. . . . . 6.06 - 6.07
Októberi zab 1903. . . . . 5.24 - 5.25
Augusztusi tengeri 1903. . . . . 6.09 - 6.10
Májusi tengeri 1904. . . . . 4.88 - 4.89

